

Sekretess och utlämnande av allmänna handlingar inom Region Jämtland Härjedalen

Beslutad 2022-10-04, av regionstabschef

Ändringsförteckning

Version	Datum	Ändring	Beslutat av
1.	2016-09-05	Nyutgåva	Regionstabschef
1.1	2021-12-01	Mindre korrigeringar med anledning av de nya riktlinjerna på området.	Regionstabschef
2.	2022-10-04	Nytt tillägg om allmänna handlingar inklusive omfattande revideringar av sekretessdelarna.	Regionstabschef

Sekretess och utlämnande av allmänna handlingar inom Region Jämtland Härjedalen
Dnr RS/920/2015

Handläggare
Sanna Othman
Informationsförvaltning

Region Jämtland Härjedalen
Box 654, 831 27 Östersund
www.regionjh.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ÄNDRINGSFÖRTECKNING	1
1 INLEDNING	10
1.1 Syfte och målgrupp	10
1.2 Läsanvisningar	10
2 OFFENTLIGHETSPRINCIPEN	10
2.1 Handlingsoffentlighet	11
2.2 Meddelarfrihet	11
3 ALLMÄNNA HANDLINGAR	11
3.1 Vad är en handling?	11
3.2 När är en handling allmän?	12
3.3 När har en handling inkommit?	12
3.4 När har en handling upprättats?	12
3.5 Handlingar som inte är allmänna handlingar	13
4 BEGÄRAN OM ALLMÄN HANDLING	13
4.1 Vem kan begära ut en allmän handling?	13
4.2 Inga formkrav för en begäran	13
4.3 Rätten att vara anonym	14
4.4 Krav på skyndsamhet	14
4.5 Krav på tillgänglighet	14
4.6 Begäran om uppgift	14
5 EFTERSÖKNING AV ALLMÄN HANDLING	15
5.1 Efterforskningsskyldighet	15
6 SEKRETESSPRÖVNING AV ALLMÄN HANDLING	15
6.1 Sekretessprövning	15
6.2 Avgöra vilken paragraf som uppgifterna omfattas av	16

6.3	Offentlighet eller sekretess som utgångspunkt	16
6.3.1	<i>Utgångspunkten är att uppgifterna är offentliga</i>	16
6.3.2	<i>Utgångspunkten är att uppgifterna inte är offentliga</i>	16
6.3.3	<i>Det saknas information i paragrafen</i>	16
6.4	Menprövning och skadeprövning	16
6.4.1	<i>Enskilds personliga förhållanden och närstående</i>	17
6.4.2	<i>Avidentifiering</i>	17
6.4.3	<i>Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter med förbehåll</i>	17
7	UTLÄMNANDE AV ALLMÄN HANDLING	17
7.1	Utlämnande av allmänna handlingar i myndighetens lokaler	17
7.2	Utlämnande av allmänna handlingar genom utskick av kopior	18
7.3	Utlämnande av uppgift	18
7.4	Utlämnande av maskerad handling	18
7.5	Meddela avslag	18
7.5.1	<i>Process för formella och överklagbara avslagsbeslut</i>	19
7.5.2	<i>Utformningen av ett formellt avslagsbeslut</i>	19
8	SEKRETESS INOM UPPHANDLING OCH AFFÄRSFÖRBINDELSER	20
8.1	Sekretess för anbud	20
8.2	Sekretess efter tilldelningsbeslut	21
8.2.1	<i>Företagshemligheter</i>	21
8.2.2	<i>Hur länge sekretessen gäller</i>	21
8.3	Sekretess vid upphandling där regionen kan komma till skada	21
9	SEKRETESS INOM FINANSIERING OCH STÖD	22
9.1	Affärs- och driftförhållanden	22
9.1.1	<i>Uppgifter som inte utgör företagshemligheter</i>	22
9.1.2	<i>Individuell sekretessprövning</i>	23

9.2	Undantag från meddelarfrihet.....	23
10	SEKRETESS INOM KOLLEKTIVTRAFIKEN	23
10.1	Tillfällen när uppgifter ändå kan lämnas ut.....	23
11	SEKRETESS INOM PERSONALÄRENDEN	23
11.1	Personalsocial verksamhet	24
11.2	Personaladministrativ verksamhet	24
11.2.1	<i>Medarbetares namn och födelsedatum.....</i>	25
11.2.2	<i>Bostadsadress, telefonnummer m.m.....</i>	26
11.2.3	<i>Undantag från sekretess</i>	26
11.2.4	<i>Uppgifter som kan utgöra försvarssekretess.....</i>	26
11.3	Undantag från meddelarfrihet.....	26
12	SEKRETESS INOM CIVILFÖRSVARET	27
12.1	Undantag från meddelarfrihet.....	27
13	SEKRETESS INOM RISK OCH KRISHANTERING	27
13.1	Undantag från meddelarfrihet.....	28
14	SEKRETESS INOM VÄXELTELEFONI	28
15	SEKRETESS INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN.....	28
15.1	Vilka uppgifter skyddas av sekretessen?	28
15.2	Inre sekretess.....	28
15.3	Biobanker	29
15.4	Donationsregister	29
15.5	Undantag från meddelarfriheten.....	29
15.5.1	<i>Situationer då meddelarfrihet kan gälla.....</i>	29
16	UTLÄMNANDE AV SEKRETESSBELAGDA UPPGIFTER INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN	30
16.1	Vem kan begära ut uppgifter ur journalhandlingar?	30
16.1.1	<i>Betänketid och återuppringning.....</i>	30

16.2	Vem beslutar att uppgift får lämnas ut?.....	30
16.3	När kan uppgifter lämnas ut	30
16.4	Menprövning vid utlämnande av journalhandlingar	31
16.4.1	<i>Allmänt om menprövning av journalhandlingar</i>	31
16.4.2	<i>Närstående</i>	31
16.4.2.1	<i>Avlidna</i>	31
16.4.2.2	<i>Testamentstvist</i>	31
16.4.3	<i>Vårdnadshavare</i>	32
16.4.3.1	<i>Barnets mognadsgrad</i>	32
16.4.3.2	<i>Äger barnet sin egen sekretess?</i>	32
16.4.3.3	<i>Sekretess gentemot vårdnadshavare</i>	32
16.4.3.4	<i>En eller två vårdnadshavare</i>	33
16.4.3.5	<i>När uppgifter om vårdnadshavare förekommer i barnets journal</i>	33
16.4.3.6	<i>Samråd med en eller båda vårdnadshavarna</i>	33
16.4.4	<i>Andra myndigheter</i>	33
16.4.5	<i>Andra vårdgivare</i>	34
16.4.6	<i>Försäkringsbolag</i>	34
16.4.7	<i>Patienten själv</i>	34
16.4.8	<i>God man</i>	34
16.4.8.1	<i>När god man begär ut uppgifter om patient</i>	35
16.4.9	<i>Massmedia</i>	35
16.4.10	<i>Sekretess för uppgiftslämnare om någon annans hälsotillstånd</i>	35
16.5	Samtycke och fullmakt	35
16.5.1	<i>Samtyckte och fullmakt från försäkringsbolag</i>	36
16.5.2	<i>Framtidsfullmakt</i>	36
16.6	Särskilda frågor: utlämnande	37
16.6.1	<i>Utlämnande av journalkopia från annan vårdgivare</i>	37

16.6.2	<i>Uppgift om att en patient finns på vårdinrättningen</i>	37
16.6.3	<i>Läsa journalen tillsammans med vårdpersonal</i>	37
16.6.4	<i>Delvis avslag till skydd för uppgiftslämnare</i>	37
16.6.5	<i>Beslutsförmåga</i>	38
16.6.6	<i>Avidentifiering</i>	38
16.6.7	<i>Sekretessbelagda uppgifter med förbehåll</i>	38
16.6.8	<i>Dokumentera utlämnandet i patientjournalen</i>	39
16.6.9	<i>Avgift för journalkopior</i>	39
16.7	<i>Beslut att uppgift inte lämnas ut</i>	39
17	SEKRETESSBRYTANDE BESTÄMMELSER	39
17.1	<i>Generella undantag från sekretess</i>	39
17.2	<i>Mot socialnämnden/socialtjänsten</i>	40
17.2.1	<i>När barn far illa/misstänks fara illa</i>	40
17.2.2	<i>Vittnesplikt inför domstol</i>	40
17.2.3	<i>Anmälan enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)</i>	41
17.2.3.1	<i>Skyldighet att utfärda läkarintyg om missbrukares hälsotillstånd</i>	41
17.2.4	<i>Begäran från socialnämnden i utredning av barns behov av stöd och skydd</i>	41
17.2.5	<i>Uppgiftslämnande till socialnämnden vid nödvändig vård/ behandling</i>	42
17.2.5.1	<i>Förtydligande om missbruk</i>	42
17.2.5.2	<i>Nödvändig vård/ behandling för patient som vårdas enligt LPT/LRV</i>	42
17.2.6	<i>Inskrivningsmeddelande vid slutet vård</i>	42
17.3	<i>Mot polisen/åklagarmyndigheten</i>	43
17.3.1	<i>Om patient befinner sig på vårdinrättning</i>	43
17.3.2	<i>Skyldighet att lämna uppgift om att viss person befinner sig på sjukhuset</i>	43
17.3.3	<i>Om en patient är farlig för annan persons säkerhet</i>	43
17.3.4	<i>Förebyggande av brott</i>	43
17.3.4.1	<i>Exempel på uppgifter som får lämnas är</i>	44

17.3.4.2	<i>Kraven för att lämna uppgift vid förebyggande av brott</i>	44
17.3.5	<i>Förebyggande eller avbrytande av trafiknykterhetsbrott</i>	45
17.3.6	<i>Misstankar om brott mot unga</i>	45
17.3.7	<i>Misstankar om begångna brott</i>	45
17.3.7.1	<i>Att beakta vid misstanke om begångna brott</i>	45
17.3.8	<i>Olämplighet att inneha skjutvapen</i>	46
17.3.9	<i>Uppgifter om patient som överlämnats till rättspsykiatrisk vård</i>	46
17.3.10	<i>Utlämnande av uppgift i verksamhet för personskydd</i>	46
17.4	<i>Mot IVO (Inspektionen för vård och omsorg)</i>	46
17.4.1	<i>Lex Maria</i>	46
17.4.2	<i>Anmälan till följd av säkerhetsbrist</i>	47
17.4.3	<i>Anmälan mot legitimerad utövare inom hälso- och sjukvården</i>	47
17.4.4	<i>Skyldighet att lämna uppgifter som IVO efterfrågar</i>	47
17.5	<i>I samband med rättspsykiatrisk vård</i>	47
17.5.1	<i>Uppgifter som ska lämnas till chefsöverläkare</i>	47
17.5.2	<i>Utlänning som vårdas enligt LPT som ska utvisas</i>	47
17.5.3	<i>Underrätta målsägande när patient som vårdas enligt LRV lämnar sjukvårdsinrättningen</i>	48
17.5.4	<i>Underrätta vissa särskilda myndigheter när patient avviker från LRV</i>	48
17.5.5	<i>Undersökning rättspsykiatrisk undersökning</i>	48
17.6	<i>För verksamhetschef inom hälso- och sjukvården</i>	48
17.6.1	<i>Underrätta vid behov av god man/förvaltare</i>	49
17.6.2	<i>Underrätta närstående om patient avlider/patients tillstånd allvarligt försämrats</i>	49
17.6.3	<i>Underrätta närstående om en patient är farlig</i>	49
17.6.4	<i>Underrätta Migrationsverket när förvarstagen utlänning lämnar sjukhuset</i>	49
17.6.5	<i>Underrätta socialnämnden när patient vistas på sjukhuset och är tvångsomhändertagen enligt LVM</i>	49

17.7	Mot Transportstyrelsen.....	50
17.7.1	<i>Begäran från Transportstyrelsen.....</i>	50
17.7.2	<i>Person som är olämplig att inneha luftfartscertifikat</i>	50
17.8	Mot övriga myndigheter.....	50
17.8.1	<i>Mot Socialstyrelsen</i>	50
17.8.2	<i>Mot JO.....</i>	50
17.8.3	<i>Mot Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol</i>	51
17.8.4	<i>Vid prövning att avskilja enskild från högskoleutbildning/polisprogrammet.....</i>	51
17.8.5	<i>Mot Arbetsmiljöverket.....</i>	51
17.8.6	<i>Mot Skatteverket</i>	51
17.8.7	<i>Mot Kronofogdemyndigheten</i>	51
17.8.8	<i>I samband med rättsmedicinsk undersökning</i>	52
17.8.8.1	<i>Utfärdande av rättsintyg.....</i>	52
17.8.9	<i>När utlämning åberopar intyg</i>	52
17.8.10	<i>Mot Kriminalvården</i>	52
17.8.11	<i>Mot domstol i ärenden om förordnande av god man/förvaltare.....</i>	52
17.8.12	<i>För uppgift som förs in i olika register</i>	53
17.8.13	<i>Mot läkare som utfärdar § 7-läkarintyg.....</i>	53
17.9	Mot vissa enskilda personer.....	53
17.9.1	<i>Insemination och befruktning utanför kroppen</i>	53
17.9.2	<i>Underrätta målsägande och åklagare vid hivinfektion/allvarlig blodsmitta i samband med misstanke om brott.....</i>	53
17.9.3	<i>Mot närstående</i>	54
17.10	Offentliga beslut inom hälso- och sjukvården.....	54
18	SEKRETESS FÖR SÄRSKILT KÄNSLIGA UPPGIFTER	54
18.1	Hälsa och sexualliv.....	54
18.2	Förföljda personer, adress och telefon m.m.....	55

18.3	Skyddad folkbokföring	55
18.4	Undantag från meddelarfrihet.....	55
19	NÅGRA TERMER OCH BEGREPP	56
19.1	Rättslig handlingsförmåga.....	56
19.2	Sakkunnig.....	56
19.3	Utlåtanden och intyg.....	56
19.4	Vittne	56
19.5	Målsägande.....	57
	BILAGA 1 EXEMPEL PÅ FORMELLT OCH ÖVERKLAGBART AVSLAGSBESLUT INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN	58
	BILAGA 2 EXEMPEL PÅ FORMELLT OCH ÖVERKLAGBART AVSLAGSBESLUT INOM UPPHANDLING	59
	BILAGA 3 EXEMPEL PÅ FORMELLT OCH ÖVERKLAGBART AVSLAGSBESLUT INOM ALLA OMRÅDEN.....	60
	BILAGA 4 HUR MAN ÖVERKLAGAR	61

1 Inledning

1.1 Syfte och målgrupp

Alla medarbetare inom Region Jämtland Härjedalen kommer i sitt arbete på ett eller annat sätt i kontakt med frågor som rör offentlighet och sekretess och måste ha kunskap om vad som gäller på detta område. I denna regel kan du läsa om offentlighetsprincipen, vad som är en allmän handling, när uppgifter omfattas av sekretess och vad som gäller vid utlämnande av dessa. Denna regel kompletteras av *Riktlinje för utlämnande av allmänna handlingar* (dnr RS/727/2021) och *Riktlinje för utlämnande av journalhandlingar* (HSN/1589/2021) som på en mer praktisk nivå går igenom hur ett utlämnande ska gå till.

1.2 Läsanvisningar

Samtliga medarbetare: **Avsnitt 2-7** går igenom det övergripande regelverket kring allmänna handlingar och vad som gäller vid utlämnandet av dessa rent generellt.

Medarbetare inom hälso- och sjukvård: **Avsnitt 15** tar upp de särskilda sekretessbestämmelser som gäller för detta område. **Avsnitt 16** innehåller uppgifter om hur prövningen går till vid utlämnande av uppgifter från hälso- och sjukvården och vad som gäller vid olika typer av begäran. **Avsnitt 17** innehåller upplysningar om vilka sekretessbrytande bestämmelser som finns inom hälso- och sjukvården.

Medarbetare vid upphandling: **Avsnitt 8** tar upp de särskilda sekretessbestämmelser som gäller för upphandling.

Medarbetare vid finansiering och stöd: **Avsnitt 9** tar upp de särskilda sekretessbestämmelser som gäller för denna verksamhet.

Medarbetare inom kollektivtrafiken: **Avsnitt 10** tar upp de särskilda sekretessbestämmelser som gäller för detta område.

Medarbetare vid HR-avdelningen: **Avsnitt 11** tar upp de sekretessbestämmelser som gäller vid hanteringen av personalärenden m.m.

Medarbetare inom risk- och krishantering m.m.: **Avsnitt 12** och **avsnitt 13** tar upp de särskilda sekretessbestämmelser som är av betydelse inom dessa verksamheter.

Medarbetare vid telefonväxeln: **Avsnitt 14** tar upp de särskilda sekretessbestämmelser som gäller för denna verksamhet.

2 Offentlighetsprincipen

Allmänheten och massmedierna har rätt till insyn i statens och kommunernas verksamhet. Detta kallas för offentlighetsprincipen. Offentlighetsprincipen kommer till uttryck på flera olika sätt, t.ex. i form av allmänna handlingars offentlighet (handlingsoffentlighet), yttrande- och meddelarfrihet, offentlighet vid domstolsförhandlingar och offentlighet vid

beslutande församlingars sammanträden. I detta avsnitt kommer uppmärksamhet vidare ägnas åt handlingsoffentligheten och meddelarfriheten.

2.1 Handlingsoffentlighet

Handlingsoffentligheten innebär att medborgare, företag och massmedia har rätt att begära ut och ta del av myndigheters allmänna handlingar för att på så sätt få insyn i offentliga verksamheter.¹ Handlingsoffentligheten innebär inte att alla handlingar hos en myndighet är offentliga. Den innebär enbart en rätt att ta del av handlingar som betecknas som allmänna handlingar under förutsättning att de allmänna handlingarna inte omfattas av sekretess.

Handlingsoffentligheten gäller för samtliga verksamheter inom Region Jämtland Härjedalen, inklusive bolag, stiftelser och föreningar där regionen har ett rättsligt bestämmande inflytande (dvs. äger mer än 50 procent av aktierna eller utser mer än 50 procent av ledamöterna i styrelsen).²

2.2 Meddelarfrihet

Meddelarfriheten innebär att en offentlig funktionär, t.ex. en medarbetare inom Region Jämtland Härjedalen, i viss utsträckning har rätt att straffritt lämna ut sekretessbelagda uppgifter för offentliggörande i tryckt skrift, radio eller TV. Det kan exempelvis handla om att lämna uppgifter till massmedia för publicering.³ Det finns såklart undantag från meddelarfriheten som grundar sig i att sekretesskyddet väger tyngre än intresset av insyn. Exempelvis får inte uppgifter om en enskilds hälsotillstånd inom hälso- och sjukvården lämnas ut med stöd av meddelarfriheten. Undantag från meddelarfriheten behandlas under särskilda avsnitt under de delar i regeln som handlar om sekretess för specifika områden.

Vid utlämnande inom ramen för meddelarfriheten får inte myndigheten, t.ex. Region Jämtland Härjedalen, efterforska vem som har lämnat ut uppgifterna för offentliggörande. Myndigheten får inte heller förbjuda sina anställda att lämna ut uppgifter till massmedia eller på annat sätt ingripa mot den som lämnar ut uppgifter.⁴

3 Allmänna handlingar

I det här avsnittet behandlas vad som är en handling och vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att den ska anses vara allmän.

3.1 Vad är en handling?

Med handling avses ett fysiskt medium som innehåller information av något slag. En handling kan antingen vara en framställning i skrift eller bild, t.ex. ett pappersdokument

¹ 2 kap. 1 § TF.

² 2 kap. 3 § OSL.

³ 1 kap. 7 § TF och 1 kap. 10 § YGL.

⁴ 3 kap. 6 § TF.

eller ett fotografi, eller en upptagning, t.ex. inspelningar, uppgifter i en databas, e-post, meddelande i ett mobilsvår, information på ett USB m.m.⁵

3.2 När är en handling allmän?

Två krav ska vara uppfyllda för att en handling ska anses vara allmän. Den ska

1. vara förvarad hos myndigheten och
2. ha inkommit till eller ha upprättats hos myndigheten.⁶

Med förvarad avses att en handling kan läsas, avlyssnas eller uppfattas med tekniskt hjälpmedel hos myndigheten. Det är som regel enkelt att avgöra om pappershandlingar och andra framställningar är inkomna och förvarade hos en myndighet, för oftast finns de rent fysiskt i myndighetens lokaler eller elektroniskt som t.ex. ett mail i en medarbetares inkorg. En handling behöver dock inte fysiskt befinna sig på myndigheten för att anses förvarad där utan även handlingar som tillfälligt förvaras utanför myndigheten, t.ex. på grund av hemarbete eller tjänsteresa, anses ändå vara förvarade hos myndigheten.

När det gäller sammanställningar av datalagrade uppgifter (en slags upptagning) gäller särskilda regler. Sådana sammanställningar anses vara förvarade hos myndigheten bara om myndigheten kan ta fram dem med rutinbetonade åtgärder. Med rutinbetonade åtgärder avses en begränsad arbetsinsats som inte är förknippad med några nämnvärda kostnader eller komplikationer. I rättspraxis har det ansetts att en arbetsinsats – i fråga om programmeringsåtgärder i befintliga program tillsammans med kvalitetskontroller – på 4-6 timmar går utöver vad som kan anses utgöra rutinbetonade åtgärder.⁷

3.3 När har en handling inkommit?

En handling har inkommit till myndigheten när den har anlänt till myndigheten eller tagits emot av någon person på myndigheten.

3.4 När har en handling upprättats?

En handling anses vara upprättad när den har expedierats från myndigheten, dvs. skickats iväg eller på annat sätt gjorts tillgänglig för någon utanför myndigheten. Om handlingen inte har expedierats är handlingen upprättad när ärendet har slutbehandlats (om handlingen kan hänföras till ett ärende) eller när handlingen har justerats eller färdigställts på annat sätt (om handlingen inte är hänförlig till ett ärende)

För diarium, register eller förteckningar som förs löpande gäller att de är upprättade när de har färdigställts för anteckning eller införing. Protokoll och därmed jämförliga anteckningar är upprättade när de har justerats eller färdigställts på annat sätt.⁸

⁵ 2 kap. 3 § TF.

⁶ 2 kap. 4 § TF.

⁷ HFD 2015 ref. 25.

⁸ 2 kap. 10 § 2 st. TF.

3.5 Handlingar som inte är allmänna handlingar

Det finns vissa handlingar som inte är allmänna och som därmed inte omfattas av handlingsoffentligheten:

- Minnesanteckning som inte har expedierats eller tagits om hand för arkivering. Med minnesanteckning avses här promemorior m.m. som har kommit till endast för föredragning eller beredning av ett ärende, men inte till den del de har tillfört ärendet någon sakuppgift⁹
- Utkast eller koncept till ett beslut eller skrivelse som inte har expedierats eller tagits om hand för arkivering¹⁰
- E-postmeddelanden utan ärendeanknytning som har skickats internt mellan tjänstemän inom en myndighet¹¹
- Handlingar som skickats till en tjänsteman på myndigheten personligen, anses inte vara allmänna om innehållet gäller dennes privatliv. För att handlingen ska vara allmän ska innehållet gälla ett ärende eller en fråga som angår myndigheten. En handling kan även vara avsedd till en tjänsteman på myndigheten, men som skickats på grund av sitt fackliga uppdrag. En sådan handling anses inte heller vara allmän.¹²

4 Begäran om allmän handling

I det här avsnittet behandlas vad som gäller vid en begäran om allmänna handlingar.

4.1 Vem kan begära ut en allmän handling?

Handlingsoffentligheten innebär att var och en har rätt att begära ut allmänna handlingar. Detta innebär dock inte samma sak som att var och en har rätt att få ta del av alla de handlingar som finns hos en myndighet. Detta eftersom alla handlingar hos en myndighet inte är allmänna och bland de handlingar hos myndigheten som är allmänna finns det flera som inte kan lämnas ut på grund av bestämmelser om sekretess. En begäran om en allmän handling kan komma från medborgare, privata företag, andra myndigheter och massmedia.

4.2 Inga formkrav för en begäran

En begäran om att få ut allmänna handlingar kan komma in på flera olika sätt, t.ex. via brev, e-post, telefon eller fax. Det finns inte något lagligt stöd för att en myndighet ska kunna ställa särskilda formkrav kring hur en begäran ska se ut, t.ex. att den alltid måste vara skriftlig. JO har tvärtom vid flera tillfällen ansett att sådana krav från myndigheternas sida inte har varit förenliga med den grundlagsfästa rätten att ta del av allmänna handlingar.¹³ Det här innebär t.ex. för Region Jämtland Härjedalens del att det inte går att avstå från att hantera en begäran bara för att den har inkommit per telefon och inte skriftligt. Ibland kan

⁹ 2 kap. 12 § 1 st TF

¹⁰ 2 kap. 12 § 2 st. TF.

¹¹ HFD 2013 ref. 86.

¹² 2 kap. 8 § TF.

¹³ Se JO:s beslut dnr 5048-2009.

det dock vara relevant att motringa för att t.ex. säkerhetsställa att det är en myndighet, t.ex. Polisen, som begär ut handlingarna.

4.3 Rätten att vara anonym

Vid begäran av en allmän handling, är huvudregeln att den som begär uppgifterna har rätt att vara anonym och inte behöver uppge sitt syfte med begäran.¹⁴ Om handlingen är offentlig (dvs. inte belagd med sekretess) får myndigheten aldrig efterfråga de uppgifterna. Om handlingen däremot innehåller sekretessbelagda uppgifter, är det ofta nödvändigt för myndigheten att fråga vem personen är och vad syftet är, för att kunna avgöra om handlingen kan lämnas ut. Så kan vara fallet om en person begär ut patientjournaler, för att då ta reda på vem personen som begär ut patientjournalen är.

4.4 Krav på skyndsamhet

En begäran om att få ut en kopia av en allmän handling ska behandlas skyndsamt. JO har i flera beslut uttalat att besked i en utlämnandefråga normalt bör lämnas samma arbetsdag, under kontorstid, som begäran gjorts. Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om en sådan fördröjning är nödvändig för att myndigheten ska kunna ta ställning till om den efterfrågade handlingen är allmän och offentlig. Härtill kommer att ett visst dröjsmål är ofrånkomligt om framställningen avser eller fordrar genomgång av ett omfattande material.¹⁵

4.5 Krav på tillgänglighet

Region Jämtland Härjedalen har krav på sig, enligt 7§ förvaltningslagen, att vara tillgänglig för kontakter med enskilda. Det innebär att Region Jämtland Härjedalen behöver vidta vissa åtgärder för att uppfylla sina skyldigheter vad det gäller allmänhetens rätt ta del av allmänna handlingar. Det räcker inte att det finns möjlighet att lämna in en begäran om att få ut allmänna handlingar, Region Jämtland Härjedalen måste också kunna handlägga begäran.

4.6 Begäran om uppgift

Ibland kan en begäran handla om att endast ta del av särskilda uppgifter i en allmän handling och inte handlingen i sin helhet. Det som är viktigt att här notera är att om någon nekas att ta del av en särskild uppgift ur en allmän handling, så kan detta beslut inte överklagas (om det inte är en annan myndighet som efterfrågar uppgifterna). Däremot kan ett beslut att inte lämna ut en allmän handling alltid överklagas.¹⁶ Om det är oklart om begäran avser att ta del av allmän handling i sin helhet eller att ta del av särskild uppgift ur allmän handling, bör begäran tolkas som att den avser ta del av allmän handling i sin helhet. På så sätt ges den som vill få ta del av en handling eller uppgifter i den en möjlighet att överklaga beslutet, om begäran helt eller delvis avslås.

¹⁴ 2 kap. 18 § TF.

¹⁵ Se JO:s beslut 4209-2009.

¹⁶ 2 kap. 19 § TF och 6 kap. 7 § OSL.

5 Eftersökning av allmän handling

I det här avsnittet behandlas vad som gäller vid eftersökning av allmänna handlingar.

5.1 Efterforskningsskyldighet

En myndighet har ett långtgående ansvar för att hjälpa den som begär ut en allmän handling att precisera sin begäran, vilket inkluderar bland annat att aktivt hjälpa till genom att med diariet och andra register försöka klarlägga om handlingen finns hos myndigheten. Det här innebär att den som hanterar en begäran hos Region Jämtland Härjedalen kan behöva återsöka elektroniska handlingar i IT-system som Platina (diarium och ärendehantering), Centuri (dokumenthantering) och Cosmic (vård), men även på lagringsytor som Office 365, G: eller H:. Den som hanterar begäran kan även behöva eftersöka pappershandlingar i närarkiv och arkivskåp eller beställa pappersjournaler från Depona.

Det finns dock ingen skyldighet för en myndighet att på begäran framställa en ny handling utifrån uppgifter som finns i andra handlingar som förvaras hos en myndighet, oavsett om det kräver en större eller mindre arbetsinsats.¹⁷ Ett undantag i fråga om det sistnämnda utgör sammanställningar av datalagrade uppgifter (potentiella handlingar) för dessa gäller särskilda regler (se **3.2 När är en handling allmän?**).

6 Sekretessprövning av allmän handling

I det här avsnittet behandlas vad som gäller vid sekretessprövningen av allmänna handlingar.

6.1 Sekretessprövning

Sekretess innebär ett förbud att avslöja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på annat sätt.¹⁸ Förbudet gäller mot både enskilda personer och andra myndigheter.¹⁹ En sekretessprövning är en prövning utifrån offentlighets- och sekretesslagens (2009:400; OSL) bestämmelser om det finns några hinder mot att lämna ut en handling eller vissa uppgifter. Prövningen görs normalt sett av den som ansvarar för handlingen. Inom Region Jämtland Härjedalen framgår det i riktlinjerna för utlämnande av allmänna handlingar och journalhandlingar vem som är ytterst ansvarig för att göra sekretessprövningen.²⁰

För att kunna göra sekretessprövningen, behöver ansvarig genomföra följande:

1. Avgöra vilken paragraf som uppgifterna omfattas av (se avsnitt **6.2**)

¹⁷ RÅ 1978 2:19.

¹⁸ 3 kap. 1 § OSL.

¹⁹ 8 kap. 1 § OSL.

²⁰ Se *Riktlinje för utlämnande av allmänna handlingar* (dnr RS/727/2021) och *Riktlinje för utlämnande av journalhandlingar* (dnr HSN/1589/2021)

2. Bedöma om utgångspunkten är att handlingarna/uppgifterna är offentliga eller om det är motsatsen som gäller (se avsnitt **6.3**) och
3. I förekommande fall fundera på om någon enskild kan lida skada/men om uppgifterna lämnas ut (se avsnitt **6.4**)

6.2 Avgöra vilken paragraf som uppgifterna omfattas av

Handlar om att avgöra ifall det finns någon bestämmelse i OSL som hindrar att uppgifterna lämnas ut. Om det saknas en sådan bestämmelse är uppgifterna offentliga och ska lämnas ut. De sekretessbestämmelser som finns på särskilda områden t.ex. kollektivtrafik eller hälso- och sjukvård finns i detta dokument i avsnitt **8-18**.

6.3 Offentlighet eller sekretess som utgångspunkt

Handlar om att avgöra ifall paragrafen i offentlighets- och sekretesslagen säger något om prövningen ska göras utifrån utgångspunkten att uppgifterna är offentliga eller om sekretess ska gälla för dem. I en del fall saknar paragrafen dessa upplysningar (se 6.3.3 nedan).

6.3.1 Utgångspunkten är att uppgifterna är offentliga

Det finns en del paragrafer där utgångspunkten är att uppgifterna är offentliga. Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att någon enskild lider skada om uppgifterna lämnas ut. Det krävs alltså någon särskild omständighet som talar för att det skulle vara till skada för någon om uppgifterna lämnades ut, för att ett utlämnade ska kunna nekas. Som exempel kan här nämnas vissa uppgifter inom HR, såsom uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som hör ihop med ett ärende om omplacering.²¹

6.3.2 Utgångspunkten är att uppgifterna inte är offentliga

I en del paragrafer är utgångspunkten tvärtom att uppgifterna inte är offentliga. Här gäller således sekretess för uppgifterna om det inte går att dra slutsatsen att uppgifterna kan lämnas ut utan den enskilde, som omfattas av uppgifterna, lider skada. Som exempel faller hälso- och sjukvårdsuppgifter inom den här kategorin.²²

6.3.3 Det saknas information i paragrafen

Ibland innehåller inte den aktuella paragrafen någon information kring om det krävs att den enskilde lider skada om uppgifterna lämnas ut. Här finns det alltså ingen möjlighet att göra någon prövning. Utan då styr formuleringen i paragrafen om *uppgifterna kan* lämnas ut. Som exempel kan här nämnas ärende om disciplinansvar där det är reglerat att sekretess inte gäller för den typen av ärenden.

6.4 Menprövning och skadeprovning

Menprövning/skadeprovning handlar om att bedöma ifall någon (den enskilde och dess närstående) kan förväntas lida men eller skada av att uppgift lämnas ut. Med skada avses i

²¹ 39 kap 2 § 1 st. OSL

²² 25 kap 1 § OSL.

regel rent ekonomisk skada. Med men avses i första hand olika typer av integritetskränkningar eller att någon riskerar att utsättas för våld, trakasserier eller psykiska obehag. Vid bedömningen av sekretessfrågan ska man enligt lagmotiven utgå från den berörda personens egen upplevelse. Enligt JO handlar det om att den som avser att lämna ut uppgifter måste ”sätta sig in i den enskildes situation och försöka förstå hur denne skulle uppleva det om uppgifterna sprids till ytterligare någon eller några personer”.

6.4.1 Enskilds personliga förhållanden och närstående

I åtskilliga fall anges att sekretess gäller för uppgifter om enskilds personliga förhållanden. Med detta avses alla slags uppgifter som kan hänföras till aktuell person, t.ex. uppgift om hans eller hennes bostadsadress, sjukdomstillstånd eller ekonomi. I stor utsträckning skyddar sekretessreglerna inte bara den enskilde utan också honom eller henne närstående personer. Med det sistnämnda avses äkta make och därmed likställd sammanboende samt nära anförvanter, bl.a. barn. Sekretesskyddet för uppgifter om enskild gäller också till förmån för avlidna personer.²³

6.4.2 Aidentifiering

Om inte en uppgift kan härledas till den enskilde, lider denne givetvis ingen skada eller men av att uppgiften röjs. Detta medför att myndigheterna i allmänhet bör kunna utlämna sk.. aidentifierade uppgifter. Det måste dock stå klart i dessa fall att sambandet mellan uppgiften och individen ej kan spåras.²⁴

6.4.3 Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter med förbehåll

En uppgift får lämnas ut om risken för men kan undanröjas genom att en enskild som begär uppgiften får den med förbehåll, vilket begränsar personens rätt att använda uppgiften. På så sätt kan till exempel en forskare få tillgång till sekretessbelagda uppgifter som behövs i forskningen, men som inte får lämnas vidare på ett sådant sätt att individer går att identifiera. Den som får ut uppgifter med förbehåll är skyldig att rätta sig efter de krav som uppställs i förbehållet. Ett förbehåll får emellertid inte ställas upp när uppgiften lämnas ut till en annan myndighet.

7 Utlämnande av allmän handling

I det här avsnittet behandlas på vilket sätt som Region Jämtland Härjedalen kan lämna ut allmänna handlingar eller uppgifter i dessa. Avsnittet avslutas med en särskild del som handlar om avslagsbeslut (se **7.5 Meddela avslag**).

7.1 Utlämnande av allmänna handlingar i myndighetens lokaler

Om den som har begärt ut handlingarna inte vill ta del av några kopior utan vill läsa dem direkt hos myndigheten har han eller hon rätt att göra det utan någon avgift.²⁵ Den som tar

²³ Bohlin, *Offentlighetsprincipen*, s. 197.

²⁴ Bohlin, *Offentlighetsprincipen*, s. 197.

²⁵ 2 kap. 15 § TF.

del av handlingen på det här sättet har även rätt att skriva av handlingen eller avbilda den på annat sätt. I likhet med annat utlämnande gäller även här att handlingar som innehåller uppgifter som omfattas av sekretess ska maskeras (se **7.4 Utlämnande av maskerad handling**). Den som vill få ta del av en allmän handling i myndighetens lokaler ska få göra det genast eller så snart det är möjligt. Det innebär att det inte får förekomma någon onödigt tidsfördröjning vid utlämnandet. Myndigheten har dock rätt att ta tid för att göra sekretessprövningen (se **4.3 Krav på skyndsamhet**).

7.2 Utlämnande av allmänna handlingar genom utskick av kopior

Allmänna handlingar kan lämnas genom utskick av kopior.²⁶ När en handling delvis omfattas av sekretess, ska de delarna maskeras. Region Jämtland Härjedalen kan i många fall lämna ut handlingar elektroniskt, vilket även oftast är det enklaste sättet. Däremot kan ingen kräva att få handlingarna utlämnade elektroniskt. Eftersom e-post ej är ett säkert sätt att förmedla handlingar, skickar Region Jämtland Härjedalen inga känsliga uppgifter via e-post. I en del fall kan det dock vara aktuellt att faxa handlingar. Vid utskick av kopior av allmänna handlingar gäller de regler om avgiftsuttag som har beslutats av regionfullmäktige (se *Avgiftshandbok Region Jämtland Härjedalen*). Utskick av kopior av allmänna handlingar ska hanteras skyndsamt (se **4.3 Krav på skyndsamhet**).

7.3 Utlämnande av uppgift

Ibland kan en begäran handla om att någon vill att en särskild uppgift ur en allmän handling ska lämnas ut. Om begäran görs via telefon kan uppgiften lämnas direkt, förutsatt att handlingen inte är belagd med sekretess.²⁷ Skyldigheten att lämna samtliga uppgifter från allmänna offentliga handlingar är emellertid inte obligatorisk. En begäran om att få ut uppgifter kan omfatta ett så stort material att ett utlämnande per telefon skulle störa arbetets behöriga gång på myndigheten. Vid sådant förhållande är det inte fel att hänvisa den som har begärt uppgifterna till myndigheten för att på plats själv ta del av handlingarna eller, om så är lämpligt, skicka handlingarna via brev eller e-post.²⁸

7.4 Utlämnande av maskerad handling

Om det finns uppgifter i en handling som omfattas av sekretess har den som begärt ut handlingen rätt att ta del av den, men de aktuella uppgifterna ska maskeras. Om alla uppgifter i en handling omfattas av sekretess och ska maskeras finns det ingen skyldighet att lämna ut handlingen. Det föreligger inte heller någon skyldighet att lämna ut papper försedda endast med sidnummer, datum eller dylikt.²⁹

7.5 Meddela avslag

Om den som begär ut en allmän handling nekats att ta del av den i sin helhet eller uppgifter i den med anledning av sekretess, så måste detta motiveras med hänvisning till aktuell

²⁶ 2 kap. 16 § 1 st. TF.

²⁷ 6 kap. 4 § OSL.

²⁸ JO 1990/91 s. 382.

²⁹ RÅ 1989 ref. 111

sekretessbestämmelse.³⁰ Den som har fått avslag på sin begäran ska även upplysas om sin rätt att få ett formellt och överklagbart beslut. Om den som har begärt ut handlingarna vill ha ett formellt och överklagbart beslut, gäller en särskild process (se **7.5.1 Process för formella och överklagbara beslut**). Obs! Det ställs inga särskilda formkrav kring hur begäran om ett formellt avslagsbeslut ska se ut utan att det räcker t.ex. att den som har begärt ut handlingarna muntligen meddelar att hon eller han vill ha ett skriftligt avslagsbeslut.

7.5.1 Process för formella och överklagbara avslagsbeslut

Inom Region Jämtland Härjedalen fattas de formella avslagsbesluten, enligt delegationsbestämmelserna, av regionstabschef.³¹ Ansvarig för att se till att det fattas ett formellt avslagsbeslut är ansvarig chef eller den som denna har utsett (hädanefter ansvarig medarbetare).³² Processen för avslagsbeslut ser ut enligt följande:

1. Beslutsförslag tas fram i fastställd mall för delegationsbeslut i Platina av ansvarig medarbetare

Beslutsförslaget ska utöver information om beslut och hänvisning till lagrum i OSL innehålla en motivering till varför handlingarna inte lämnas ut, skäl för beslut (se **7.5.2 Utformningen av ett formellt avslagsbeslut**). Beslutet ska också innehålla information om hur den sökande går till väga för att överklaga, en överklagandeanvisning (**Bilaga 4**). För exempel se överklagbart beslut för hälso- och sjukvården (**Bilaga 1**), upphandling (**Bilaga 2**) och alla områden (**Bilaga 3**).

2. Beslutsförslag förmedlas till regionstabschef som fattar ett formellt beslut.
3. Ansvarig medarbetare ser till att det underskrivna beslutet diarieförs och att en kopia av beslutet skickas med post till den som har begärt avslagsbeslutet

En tjänsteanteckning ska göras i akten om vilket datum som beslutet har skickats till den som har begärt.

4. Ansvarig medarbetare ser till att en kopia av beslutet förmedlas till sekreterare, eller utsedd tjänsteman, för det organ (nämnd) som beslutet ska anmälas till.

Juridisk rådgivning avseende sekretessbestämmelser och beslut om avslag kan fås av regionjuristerna. Om det finns oklarheter kring vad som ska diarieföras går det bra att kontakta det centrala diariet.

7.5.2 Utformningen av ett formellt avslagsbeslut

Det är extra viktigt att det skriftliga avslagsbeslutet blir korrekt utformat då beslutet eventuellt kommer att prövas i domstol och dessutom är det viktigt för den som har fått

³⁰ Se även ”Avslag meddelas” i *Riktlinje för utlämnande av allmänna handlingar* (dnr RS/727/2021) och *Riktlinje för utlämnande av journalhandlingar* (HSN/1589/2021).

riktlinjerna för utlämnande av allmänna handlingar och utlämnande av journalhandlingar.

³¹ För mer information om delegationsbeslut ”6.3 Delegationsbeslut” i *Regler för ärendehantering*.

³² Inom hälso- och sjukvården ligger ansvaret hos verksamhetschef eller den som denna har utsett.

avslag på sin begäran att få en tydlig skriftlig förklaring varför begäran avslogs. Ett beslut innehåller vanligtvis 4 delar.

1. Ärendebeskrivning

I ärendebeskrivningen ska det finnas en beskrivning av vad som har hänt i ärendet. Beskrivningen ska innehålla uppgifter som är relevant för ärendet. Relevanta uppgifter är hur begäran ser ut och kan även vara vem som har begärt att få ut handlingar. Av relevans kan också vara t.ex. en sekretessbegäran från en leverantör eller någon annan handling eller uppgift som påverkar utgången av beslutet.

2. Skäl för beslut

Under delen skäl för beslut ska det tydligt framgå varför den sökande inte kan få ta del av handlingarna. En tydlig motivering ska innehålla relevant lagrum som avgör utgången av beslutet. Utifrån lagrummet ska sedan motiveringen visa att t.ex. en enskild lider skada om uppgifterna röjs. Läs mer under avsnitt **6 Sekretessprövning av allmän handling** angående hur de olika paragraferna är uppbyggda. Här kan det även bli relevant att referera till en uppgift som finns med under ärendebeskrivningen, t.ex. en begäran om sekretess som avgör utgången av ärendet eller en fullmakt som inte omfattar det aktuella ärendet. Slutligen ska delen skäl för beslut innehålla en kort sammanfattning varför begäran avslås.

3. Beslut

Själva beslutsmeningen är bara helt enkelt begäran avslås. Det är under delen skäl för beslut som förståelsen ska skapas varför begäran avslås.

4. Överklagandeanvisning

En överklagandeanvisning ska berätta hur man överklagar avslagsbeslutet. Här finns en färdig mall att använda, se **Bilaga 4**.

8 Sekretess inom upphandling och affärsförbindelser

Sekretesskyddet inom upphandlingsområdet är olika starkt beroende på om anbudet har offentliggjorts eller inte samt hur lång tid som har passerat sedan avtalet ingicks.

8.1 Sekretess för anbud

Absolut sekretess gäller för anbud vid upphandling innan en leverantör har tilldelats ett beslut. Uppgift om ett anbud får alltså inte lämnas ut till någon annan än leverantören själv innan beslut har fattats.³³ Sekretessen gäller dock inte vid ett ansökningsförfarande enligt lagen om valfrihetssystem.³⁴ Under en elektronisk auktion får dock vissa uppgifter lämnas ut. Bland annat ska alla anbudsgivare ges tillräckliga upplysningar om sin plats i rangordningen. Andra upplysningar om priser eller värden kan också lämnas ut, så länge det

³³ 19 kap. 3 § 2 st. OSL.

³⁴ 19 kap. 3 a § OSL.

har angetts i upphandlingsdokumenten. Antalet deltagande i auktionen kan också lämnas ut, men anbudsgivarnas identitet får aldrig röjas.³⁵

8.2 Sekretess efter tilldelningsbeslut

När en leverantör har tilldelats ett beslut, är utgångspunkten att uppgifterna om affärs- och driftförhållandena i anbudet är offentliga. Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att leverantören lider skada om uppgifterna lämnas ut.³⁶ Stor vikt läggs vid vad en anbudsgivare uppger om att vad ett utlämnande skulle innebära för skada. Anbudsgivaren behöver motivera varför ett utlämnande skulle kunna leda till en sådan skada. Det räcker inte med att denne slentrianmässigt uppger att alla uppgifter ska vara sekretessbelagda.

8.2.1 Företagshemligheter

Uppgifter som typiskt sett anses vara företagshemligheter är sådana som kan leda till att leverantören lider (ekonomisk) skada om de lämnas ut. Ett företags anställda och konsulter har ett kommersiellt värde, i och med att en konkurrent kan erbjuda en anställning hos dem i stället. Leverantören kan därför lida skada om namnen på de anställda/konsulterna lämnas ut och därmed kan de vara belagda med sekretess. Samma gäller eventuella referenser en anbudsgivare lämnat i sitt anbud, eftersom det avser anbudsgivarens kunder.³⁷ Uppgifter om vilken typ av vara som erbjuds till vilket pris kan också utgöra företagshemligheter. Det kan vara så att en anbudsgivare uppger att en viss uppgift ska vara sekretessbelagd, medan andra anbudsgivare inte uppger att motsvarande uppgifter ska omfattas av sekretess. En individuell sekretessprövning ska alltid göras, trots att andra anbudsgivare inte anser att sådana uppgifter är sekretessbelagda.³⁸

8.2.2 Hur länge sekretessen gäller

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen högst 20 år. När det gäller handlingar som anger villkoren i ett avtal som ingåtts mellan Region Jämtland Härjedalen och en leverantör, gäller sekretessen i högst två eller fem år från det att avtalets slöts.³⁹ Det som avgör om sekretessen gäller i två eller fem år beror på inom vilken sorts verksamhet avtalet har ingåtts. Fem år gäller endast när det gäller affärsverksamhet. Sjukvårdsverksamhet faller inte inom kategorin affärsverksamhet och i sådana fall gäller sekretessen i högst två år. Prisuppgift i avtal gällande inköp av ambulanshelikopter har kunnat lämnas ut två år efter att avtalet slöts.⁴⁰ Allmän kollektivtrafik är att betrakta som affärsverksamhet. Sekretessen för uppgifter som anger villkoren i ett sådant avtal gäller därför i högst fem år.⁴¹

8.3 Sekretess vid upphandling där regionen kan komma till skada

I föregående avsnitt behandlades vilka uppgifter som kan vara sekretessbelagda för de leverantörer som lagt anbud vid en upphandling. I följande avsnitt behandlas vilka uppgifter

³⁵ 8 kap. 25 LOU, 8 kap. 25 LUF och 6 kap. 11 § LUFs.

³⁶ 31 kap. 16 § 1 st. OSL.

³⁷ HFD 2016 ref. 17.

³⁸ HFD 2017 not. 2.

³⁹ 31 kap. 16 § 2 st. OSL.

⁴⁰ Kammarrätten i Sundsvall, mål nr 470-17, dom 2017-04-26.

⁴¹ Jfr. kammarrätten i Göteborg, mål nr 1793-13, dom 2013-05-02.

som kan vara sekretessbelagda där de allmänna/regionen lider skada om uppgifterna lämnas ut. Sekretess gäller inte enbart inom upphandlingsområdet, utan även ärenden gällande förvärv, överlåtelse, upplåtelse eller användning av egendom, tjänst eller annan nytthet. Utgångspunkten är dock att uppgifterna är offentliga. Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att de allmänna/regionen lider skada om uppgifterna lämnas ut.⁴² Att det allmänna/regionen lider skada vid ett utlämnande innebär att regionen hamnar i ett sämre förhandlingsläge, eller påverkas negativt rent ekonomiskt. Det kan handla om att priserna i upphandlingsärenden eller andra affärstransaktioner drivs upp.

9 Sekretess inom finansiering och stöd

Inom finansiering och stöd är sekretessen olika stark beroende på vilka uppgifter det rör sig om. När det gäller uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga. Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att den enskilde lider skada om uppgifterna lämnas ut.⁴³ När det avser uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden gäller absolut sekretess. Sådana uppgifter får alltså aldrig lämnas ut.⁴⁴

9.1 Affärs- och driftförhållanden

Med affärs- och driftförhållanden avses bland annat

- affärstransaktioner,
- affärshemligheter av mera allmänt slag som marknadsundersökningar, marknadsplaneringar, prissättningskalkyler, produktions- och försäljningsmål och planer rörande reklamkampanjer,
- konstruktionsarbeten, utredningar av annat slag, prov, förhandlingar och andra affärshändelser.

Det rör sig alltså om uppgifter som typiskt sett är företagshemligheter. Här omfattas även resultatbudget och förväntade effekter. Den enskilde skulle kunna lida (ekonomisk) skada om sådana uppgifter lämnades ut till t.ex. en konkurrent.

9.1.1 Uppgifter som inte utgör företagshemligheter

Uppgifter om ansökta stödbelopp, firmatecknares personnummer och eventuella kontaktuppgifter till bolagets bank utgör inga företagshemligheter och kan därför inte leda till att den enskilde lider skada om uppgifterna lämnas ut. Den sökande kan bifoga andra handlingar i sin ansökan, exempelvis rapporter från andra organisationer som finns tillgängliga på internet. Om sådana uppgifter redan finns tillgängliga för allmänheten, kan de inte heller vara belagda med sekretess.

⁴² 19 kap. 3 § 1 st. OSL.

⁴³ 30 kap. 27 § 1 p. OSL.

⁴⁴ 30 kap. 27 § 2 p. OSL.

9.1.2 Individuell sekretessprövning

OBS! En individuell sekretessprövning måste alltid göras när någon begär att ta del av allmänna handlingar. Även om sekretess gällde för vissa särskilda uppgifter i ett visst fall, kan sådana uppgifter i ett annat fall vara offentliga. Antalet anställda och årsarbetskrafter kan vara känsliga uppgifter om det rör sig om ett företag med få anställda. Så behöver inte fallet vara om det är ett större företag. Sekretessen för uppgift i en allmän handling gäller i högst 20 år.⁴⁵

9.2 Undantag från meddelarfrihet

För uppgifter om en enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden, där absolut sekretess råder, gäller ingen meddelarfrihet.⁴⁶ Med meddelarfrihet menas vanligen den grundlagsskyddade huvudregeln om varje medborgares rätt att lämna vilka uppgifter som helst för publicering i massmedia.

10 Sekretess inom kollektivtrafiken

Utgångspunkten är att handlingar inom kollektivtrafiken, som rör en enskilds förbindelser med verksamheten, är belagd med sekretess. Här måste man dra slutsatsen att den enskilde inte kommer lida skada eller men för att uppgifterna ska kunna lämnas ut.⁴⁷ Som exempel kan nämnas resehistorik på ett resekort. Om det gäller ett opersonligt kort, där det kan förekomma uppgifter om flera olika resenärer, kan ett utlämnande i regel inte ske eftersom andra än den sökande kan lida skada om uppgifterna lämnas ut.⁴⁸

10.1 Tillfällen när uppgifter ändå kan lämnas ut

Sekretessen gäller mot både enskilda och andra myndigheter. Även om utgångspunkten är att uppgifter om en enskilds förbindelse med kollektivtrafiken är belagda med sekretess, finns det tillfällen när sådana uppgifter ändå kan lämnas till en annan myndighet. Så är fallet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.⁴⁹ Ett exempel på när ett sådant intresse har företräde är vid eventuella brottsmisstankar. Då kan uppgifter lämnas till polisen eller Åklagarmyndigheten. Det spelar ingen roll hur pass allvarligt brottet är. Uppgifter kan alltså lämnas ut även om straffpåföljden endast är böter.

11 Sekretess inom personalärenden

En och samma uppgift som förekommer i olika sammanhang hos en viss myndighet kan ha olika starkt sekretesskydd beroende på i vilket sammanhang eller inom vilken verksamhetsgren uppgiften förekommer. Om en anställd söker vård i sin egen arbetsgivares

⁴⁵ 30 kap. 27 § 3 st. OSL.

⁴⁶ 30 kap. 30 § OSL.

⁴⁷ 29 kap. 3 § OSL.

⁴⁸ Kammarrätten i Jönköping, mål nr 2635-19, dom 2019-09-17.

⁴⁹ 10 kap. 27 § OSL.

sjukvårdande verksamhet gäller samma starka sjukvårdssekretess som för alla andra patienter.⁵⁰ Nedan följer några exempel på sekretessregler som gäller i arbetsgivarens särskilt bedrivna personalverksamhet.

11.1 Personalsocial verksamhet

Samma grad av sekretesskydd som i sjukvården och företagshälsovården i övrigt gäller för den del av arbetsgivarens personalsociala verksamhet som bedrivs av särskilda professioner, till exempel psykolog, HR-konsult, kurator eller annan sådan personal som särskilt har till uppgift att bistå med råd och hjälp i personliga angelägenheter. Utgångspunkten är att dessa uppgifter är sekretessbelagda. Här måste man dra slutsatsen att den enskilde, eller dennes anhöriga, inte kommer lida men för att uppgifterna ska kunna lämnas ut.⁵¹

Men arbetsgivaren bedriver också annan typ av personalsocial verksamhet än i exemplen ovan och där är sekretesskyddet svagare. Som exempel kan nämnas medarbetarsamtal och vissa delar av rehabiliteringsutredningar, m.m.⁵² Detta medför att chefer i ett och samma ärende kan komma att hantera uppgifter som har olika starkt sekretesskydd.

I rehabiliteringsärenden omfattas många uppgifter i dokumentationen, t.ex. läkarintyg med uppgifter om hälsa och personliga förhållanden, av det starkare sekretesskyddet. Annan dokumentation med uppgifter om vissa rehabiliteringsåtgärder, t. ex. rörande arbetsplatsanpassning och planering som chefen ansvarar för, omfattas av det svagare sekretesskyddet.

För dokumentation som görs inom ramen för ordinarie medarbetarsamtal avseende till exempel arbetstagarens arbetsuppgifter och utveckling gäller det svagare sekretesskyddet. Utgångspunkten är att uppgifterna är offentliga. Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att den berörde medarbetaren eller dennes närstående lider men om uppgifterna lämnas ut.

Som i alla andra fall när sekretess gäller för en uppgift måste en begäran om utlämnande av uppgifter prövas. Den enskilde medarbetaren har rätt att få ut uppgifter om sig själv utan hinder av sekretessen, men om någon annan begär ut uppgifter om medarbetare ska en sekretessprövning göras. Se också avsnitt **6 Sekretessprövning**.

11.2 Personaladministrativ verksamhet

Uppgifter som förekommer inom ramen för personaladministrativ verksamhet omfattas av det svagare sekretesskyddet, om det gäller

- uppgifter om enskilds hälsotillstånd,
- uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i ett ärende som rör omplacering, eller
- uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i ett ärende som rör pensionering.

⁵⁰ 25 kap. 1 § OSL.

⁵¹ 39 kap. 1 § 1 st. OSL.

⁵² 39 kap. 1 § 2 st. OSL.

Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att den berörde medarbetaren eller dennes närstående lider men om uppgifterna lämnas ut.⁵³

Hälsotillstånd

Exempel på uppgifter om hälsotillstånd är sådana som Region Jämtland Härjedalen inhämtar i samband med en anställds sjukskrivning.

Omplacering

I ärenden om omplacering avser det all sorts all omplacering, även sådana som beror på förhållanden som kan hänföras till den anställde.

Anställning och disciplinansvar

Ingen sekretess gäller i

- ärenden om anställning, med undantag i ärenden där det förekommit urvalstester,
- i ärenden om disciplinansvar och
- beslut i ärenden som rör omplacering eller pensionering.⁵⁴

Rekrytering

Enligt huvudregeln blir intresseanmälningar eller tjänsteansökningar offentliga så fort de inkommit till en myndighet.⁵⁵ Detta gäller också i de fall ett konsultföretag anlitas och de handlingar som inkommer dit är tillgängliga för myndigheten.

Urvalstester

I anställningsärenden kan det förekomma uppgifter om urvalstester. Utgångspunkten är att sådana uppgifter är sekretessbelagda. Här måste man dra slutsatsen att den enskilde, eller dennes anhöriga, inte kommer lida men för att uppgifterna ska kunna lämnas ut. Urvalstester kan vara psykologiska undersökningar, personlighetstester, begåvningsstester eller prestationsprov.⁵⁶

11.2.1 Medarbetares namn och födelsedatum

Utgångspunkten är att uppgifter om medarbetares för- och efternamn och deras födelsedatum, liksom vilka befattningar de innehar, är offentliga. Sekretess gäller endast om det går att dra slutsatsen att den enskilde, eller dennes närstående, utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgifterna lämnas ut.⁵⁷ Allvarligt men kan vara om den enskilde utsätts för telefonterror eller andra allvarliga trakasserier. Det är däremot inte möjligt att hemlighålla vem som har fattat ett beslut i myndighetens övriga verksamhet. En part har ett berättigat intresse av att få veta vem som handlagt hans eller hennes ärende.

Hälso- och sjukvårdspersonal

När det gäller uppgifter om personnummer och födelsedatum för personal inom hälso- och sjukvårdspersonal, är utgångspunkten sekretess. Man måste alltså dra slutsatsen att den

⁵³ 39 kap. 2 § 1 st. OSL.

⁵⁴ 39 kap. 2 § 2 st. OSL.

⁵⁵ 39 kap. 2 § 2 st. OSL.

⁵⁶ 39 kap. 5 a § OSL.

⁵⁷ 39 kap. 3 § 1 st. OSL.

enskilde, eller dennes anhöriga, inte kommer lida men för att uppgifterna ska kunna lämnas ut.⁵⁸

11.2.2 Bostadsadress, telefonnummer m.m.

Inom den personaladministrativa verksamheten finns det andra privata uppgifter om medarbetarna, som arbetsgivaren behöver till exempel för att kunna betala ut lön till sin personal. Det kan röra sig om bostadsadresser, privata telefonnummer och andra jämförbara uppgifter. Hit räknas också uppgift i form av fotografisk bild som utgör underlag för tjänstekort samt uppgift om närstående till personalen. Utgångspunkten är att dessa uppgifter är sekretessbelagda. Här måste man dra slutsatsen att den enskilde, eller dennes anhöriga, inte kommer lida men för att uppgifterna ska kunna lämnas ut.⁵⁹

11.2.3 Undantag från sekretess

Region Jämtland Härjedalen ska lämna uppgift till polisen (m.fl.) om en anställds adress, telefonnummer och arbetsplats eller uppgift i form av fotografisk bild av den anställde, liksom arbetstider och andra förhållanden som rör anställningen om uppgiften behövs för delgivning enligt delgivningslagen.⁶⁰

Utlämnande av sekretessbelagd uppgift till ombud

Sekretess hindrar inte att en anställd som är misstänkt för brott eller mot vilken rättegång eller annat jämförbart rättsligt förfarande har inletts lämnar uppgift till sitt ombud eller biträde i saken eller till annan enskild, om det behövs för att han eller hon ska kunna ta till vara sin rätt.⁶¹

11.2.4 Uppgifter som kan utgöra försvarssekretess

Hälsa- och sjukvårdsverksamhet tillhör civilförsvaret och sådana uppgifter kan vara sekretessbelagda, om ett utlämnande leder till att landets försvar skadas eller vållar fara för rikets säkerhet. Sekretess inom civilförsvaret behandlas under avsnitt **12 Sekretess inom civilförsvaret** men här ges några exempel på vad som skulle kunna utgöra försvarssekretess:

- Att kartlägga samtliga tjänstemän inom Region Jämtland Härjedalen.⁶²
- En sammanställning av anställda specialitälkare inom Region Jämtland Härjedalen. Om en sådan sammanställning redan är kända via andra databaser (t.ex. Socialstyrelsens statistikdatabas för hälso- och sjukvårdspersonal), är dock uppgifterna offentliga.⁶³

11.3 Undantag från meddelarfrihet

Ingen meddelarfrihet gäller för uppgifter som en anställd lämnat till psykolog, HR-konsult, kurator eller annan sådan personal som har till uppgift att bistå med råd och hjälp i

⁵⁸ 10 § OSF.

⁵⁹ 39 kap. 3 § 2 st. OSL.

⁶⁰ 10 kap. 26 § OSL och 44 § delgivningslagen.

⁶¹ 10 kap. 10 § OSL.

⁶² Kammarrätten i Stockholm, mål nr 1399-21, dom 2021-05-24.

⁶³ Jfr kammarrätten i Jönköping, mål nr 1272-19, dom 2019-07-11.

personliga angelägenheter. Ingen meddelarfrihet gäller heller för uppgifter som rör en anställds urvalstester.⁶⁴

12 Sekretess inom civilförsvaret

Sekretess kan gälla för uppgifter inom totalförsvaret. Inom totalförsvaret ingår bland annat civilförsvaret. Det civila försvaret omfattar

- beredskapsförberedelser som Region Jämtland Härjedalen vidtar i fredstid,
- hälso- och sjukvårdsverksamhet och
- all den civila verksamhet som behövs under krigsförhållanden för att stödja Försvarmakten, skydda och rädda liv och egendom, trygga en livsnödvändig försörjning och upprätthålla viktiga samhällsfunktioner.

Utgångspunkten är att dessa uppgifter är offentliga. Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgifterna lämnas ut.⁶⁵

Att kartlägga samtliga tjänstemän inom Region Jämtland Härjedalen är något som skulle kunna leda till att ett utlämnande skadar landets försvar eller vållar fara för rikets säkerhet. Sådana uppgifter är typiskt sett belagda med sekretess.⁶⁶

En sammanställning av anställda specialläkare inom Region Jämtland Härjedalen kan utgöra försvarssekretess. Om en sådan sammanställning redan är kända via andra databaser (t.ex. Socialstyrelsens statistikdatabas för hälso- och sjukvårdspersonal), är dock uppgifterna offentliga.⁶⁷

12.1 Undantag från meddelarfrihet

Ingen meddelarfrihet gäller för sekretessbelagda uppgifter inom totalförsvaret.⁶⁸ Med meddelarfrihet menas den grundlagsskyddade huvudregeln om varje medborgares rätt att lämna vilka uppgifter som helst för publicering i massmedia.

13 Sekretess inom risk och krishantering

Sekretess kan gälla för uppgifter som rör Region Jämtland Härjedalens verksamhet inom risk- och sårbarhetsanalyser, avseende fredstida krissituationer, planering och förberedelser inför sådana situationer eller hantering av sådana situationer. Utgångspunkten är dock att dessa uppgifter är offentliga. Här gäller då bara sekretess om det går att dra slutsatsen att det allmännas möjligheter att förebygga eller hantera fredstida krissituationer motverkas om uppgifterna lämnas ut.⁶⁹

⁶⁴ 39 kap. 6 § OSL.

⁶⁵ 15 kap. 2 § OSL.

⁶⁶ Kammarrätten i Stockholm, mål nr 1399-21, dom 2021-05-24.

⁶⁷ Jfr kammarrätten i Jönköping, mål nr 1272-19, dom 2019-07-11.

⁶⁸ 15 kap. 6 § 3 st. OSL.

⁶⁹ 18 kap. 13 § OSL.

Med begreppet fredstida krissituationer avses mycket allvarliga kriser, alltså inte olyckor och andra händelser av mer vardaglig karaktär. Verksamhet i form av risk- och sårbarhetsanalyser syftar till att minska samhällets sårbarhet, bland annat genom att öka myndigheternas förmåga att förutse och hantera fredstida krissituationer. För att uppgifter i denna verksamhet inte ska kunna utnyttjas till angrepp mot myndigheter, enskilda eller samhället i stort är det i viss utsträckning nödvändigt att begränsa insynen i denna verksamhet.

13.1 Undantag från meddelarfrihet

Ingen meddelarfrihet gäller för sekretessbelagda uppgifter som rör risk- och sårbarhetsanalyser.⁷⁰ Med meddelarfrihet menas den grundlagsskyddade huvudregeln om varje medborgares rätt att lämna vilka uppgifter som helst för publicering i massmedia.

14 Sekretess inom växeltelefoni

Växeltelefonister verksamma hos myndigheter har absolut sekretess. Dessa får aldrig röja uppgift, av vad slag den än må vara, som de fått vid telefonsamtal till eller från myndighet.⁷¹

15 Sekretess inom hälso- och sjukvården

De specialbestämmelser kring sekretess som gäller den offentliga hälso- och sjukvården finns samlade i 25 kap. OSL. Utgångspunkten är att uppgifter inom hälso- och sjukvården är sekretessbelagda. Sekretessen gäller dock i högst 70 år för uppgift i en allmän handling.

15.1 Vilka uppgifter skyddas av sekretessen?

Alla uppgifter om patientens sjukdom, sinnesbeskaffenhet, familjeförhållanden, arbetsförmåga och sociala förhållanden, liksom även uppgift om att en person befinner sig på en vårdinrättning i egenskap av patient, är sådant som räknas till vad lagen kallar ”enskilda hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden” (se avsnitt **6.4.1 Enskilda personliga förhållanden och närstående**). Sekretessen gäller även för uppgifter om patientens närstående.

15.2 Inre sekretess

All offentligt bedriven hälso- och sjukvård, tandvård och rehabilitering och hjälpmedel inom Region Jämtland Härjedalen utgör ett och samma sekretessområde. Det innebär att uppgifter kan förmedlas internt inom sekretessområdet för Region Jämtland Härjedalen utan att det är att anse som ett utlämnande. Inte heller inom ett sekretessområde får dock patientuppgifter spridas hur som helst. Endast den som deltar i vården av en patient eller av

⁷⁰ 18 kap. 19 § OSL.

⁷¹ 40 kap. 4 och 8 §§ OSL.

annat skäl behöver uppgifterna för sitt arbete inom hälso- och sjukvården, har rätt att bereda sig tillgång till informationen om patienten.⁷²

15.3 Biobanker

Utgångspunkten är att sekretess gäller för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden i verksamhet som avser hantering av vävnadsprover.

Utgångspunkten är alltså att dessa uppgifter är belagda med sekretess. Man måste således dra slutsatsen att den enskilde, eller dennes anhöriga, inte kommer lida men för att uppgifterna ska kunna lämnas ut.⁷³ Sekretessen för uppgift i allmän handling gäller i högst 70 år.

15.4 Donationsregister

Utgångspunkten är att sekretess gäller i verksamhet som avser förande av eller uttag ur donationsregister som förs av Socialstyrelsen för uppgift om en enskilds personliga förhållanden. Man måste således dra slutsatsen att den enskilde, eller dennes anhöriga, inte kommer lida men för att uppgifterna ska kunna lämnas ut.⁷⁴ Sekretessen för uppgift i allmän handling gäller i högst 70 år.

15.5 Undantag från meddelarfriheten

För uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretessen gäller ingen meddelarfrihet. Med meddelarfrihet menas vanligen den grundlagsskyddade huvudregeln om varje medborgares rätt att lämna vilka uppgifter som helst för publicering i massmedia. Meddelarfriheten kompletteras av ett straffsanktionerat förbud för myndigheter att efterforska vem som har lämnat uppgifterna och en skyldighet för mottagaren av uppgifterna att skydda sin källa. OBS! När meddelarfrihet inte gäller finns inte heller motsvarande efterforskningsförbud, eftersom uppgifterna i ett sådant fall inte kan sägas vara utlämnade med stöd av meddelarfriheten. Ett uppsåtligt utlämnande av uppgifter kan då utgöra brott mot tystnadsplikten.⁷⁵ Trots detta har den som tagit emot uppgifterna för publicering en långtgående skyldighet att hemlighålla meddelarens identitet.

15.5.1 Situationer då meddelarfrihet kan gälla

Förbudet mot meddelarfriheten gäller när personalen inom hälso- och sjukvården lämnar uppgifter om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Att lämna uppgifter av allmän karaktär är dock möjligt, så länge uppgifterna inte går att härleda till en specifik patient. Personalen ska ha möjlighet att offentliggöra eventuella missförhållanden som förekommer på vårdinrättningarna. Det har ansetts vara förenligt med meddelarfriheten att påtala brister i ett sjukhem, som lett till att patient fått mask i infekterade sår.⁷⁶

⁷² 4 kap. 1 § PDL

⁷³ 25 kap. 15 § OSL

⁷⁴ 25 kap. 15 § OSL.

⁷⁵ 20 kap. 3 § BrB.

⁷⁶ JO 1983/84 s. 239.

16 Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter inom hälso- och sjukvården

Detta avsnitt redogör för vad som gäller vid utlämnande av sekretessbelagda uppgifter inom hälso- och sjukvården. Tyngdpunkten för avsnittet ligger framför allt på menprövningen och omständigheter som är av betydelse för den. För mer praktiska frågor som är av betydelse för utlämnanden se *Riktlinje för utlämnande av journalhandlingar* (dnr HSN/1589/2021).

16.1 Vem kan begära ut uppgifter ur journalhandlingar?

Journalhandlingar inom offentlig hälso- och sjukvård utgör allmänna handlingar (se **3 Allmänna handlingar**). Det här innebär att alla har rätt att muntligen eller skriftligen få begära ut journalhandlingarna, men alla får inte bifall på sin begäran. Vanligt är att andra vårdgivare, till exempel privatläkare eller andra regioner, begär journalkopior. Försäkringskassan och privata försäkringsbolag begär också journalkopior, liksom även andra icke sjukvårdande myndigheter. Även anhöriga/närstående/efterlevande och massmedia kan begära att få ut uppgifter som är sekretessbelagda.

16.1.1 Betänketid och återuppringning

Betänketid (så kallad lämpligt rådrum) är tillåtet både vad gäller tystnadsplikten och den skriftliga sekretessen, det vill säga man behöver inte svara omedelbart om man tar emot en begäran om en journalhandling eller en uppgift, utan kan be att få återkomma efter en kortare tid eller överlämna frågan till arbetsledare. Återuppringning, för att förvissa sig om att mottagaren av den begärda sekretessbelagda informationen är behörig, kan ingå i betänketiden. Återuppringning som kontrollmetod är endast meningsfull i de fall telefonnumret går att kontrollera via nummerupplysningen eller koppling sker via mottagande televäxel, till exempel på annan myndighet.

16.2 Vem beslutar att uppgift får lämnas ut?

Inom hälso- och sjukvården gäller att i första hand fattar verksamhetschef eller den som denne har utsett beslut om utlämnande, lämpligen efter samråd med den för vården ansvariga personalen.⁷⁷

16.3 När kan uppgifter lämnas ut

Oavsett sekretess kan uppgifter lämnas ut i tre huvudfall:

- om det inte är till men för den som sekretessen ska skydda (se **16.4 Menprövning vid utlämnande av journalhandlingar**)
- om samtycke finns från den som berörs av uppgifterna (se **16.5 Samtycke och fullmakt**) eller
- om det finns lagstadgade undantag från sekretessen, det vill säga skyldighet eller möjlighet att i vissa fall lämna uppgift (se **17 Sekretessbrytande bestämmelser**)

⁷⁷ Se även *Riktlinje för utlämnande av journalhandlingar* (HSN/1589/2021)

16.4 Menprövning vid utlämnande av journalhandlingar

I det här avsnittet behandlas vad som gäller vid menprövningen vid utlämnande av journalhandlingar.

16.4.1 Allmänt om menprövning av journalhandlingar

Att lida men betyder ungefär att patienten upplever det som obehagligt eller att det finns risk för att bli illa omtyckt eller trakasserad om uppgiften kommer ut (se även **6.4 Menprövning/skadeprövning**). För att utreda om det föreligger risk för men ska följande frågor ställas när det gäller begäran om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter:

- Vem är det som frågar?
- Vad ska uppgiften användas till?

Uppgifter om patienten kan lämnas ut om man är övertygad om att patienten eller närstående till patienten inte lider men av att uppgifterna lämnas ut. Observera att det är patientens eller den närståendes uppfattning om men som gäller, inte din egen. Samma menprövning ska göras oavsett om det är en enskild person eller en myndighet som begär uppgifterna, så länge det inte finns en bestämmelse som medger att sekretessbelagda uppgifter kan eller ska lämnas ut till myndigheten (se **17 Sekretessbrytande bestämmelser**).

16.4.2 Närstående

Närstående (se **6.4.1 Enskilds personliga förhållanden och närstående**) kan inte göra särskilda anspråk på att få sekretessbelagda uppgifter utöver vad som tidigare redovisats. Om patienten inte särskilt gett uttryck för annat, kan man dock i normala fall utgå från att det inte är till men för patienten att till anhöriga eller närstående lämna ut allmänna uppgifter om var patienten finns och hur han mår.

Det förekommer att en närstående, som medverkat och varit delaktig i vården eller på annat sätt känner till uppgifterna om den vårdande, begär ut uppgifter om patienten. Om det är klarlagt att merparten av uppgifterna redan är kända för den närstående (som begär uppgifterna), kan det inte anses att den enskilde lider men om uppgifterna lämnas ut. OBS! Om uppgifter om *andra* närstående förekommer i patientjournalen, ska en prövning alltid göras huruvida de kommer lida men om uppgifterna lämnas ut.

16.4.2.1 AVLIDNA

En menprövning ska göras även om den enskilde har avlidit. Om utlämnande av uppgiften är sårande för de efterlevande eller om den kan anses kränka den frid som bör tillkomma den avlidne, får uppgiften inte lämnas ut. Sekretessen gäller dock i högst 70 år. Om det är klarlagt att merparten av uppgifterna redan är kända för den avlidnes närstående (som begär uppgifterna), genom att hon eller han har varit delaktig i vården av den avlidne genom att t.ex. närvara vid undersökningar, kan det inte anses kränka den avlidnes frid. OBS! Om uppgifter om andra närstående förekommer i patientjournalen, ska en menprövning alltid göras huruvida de kommer lida men om uppgifterna lämnas ut.

16.4.2.2 TESTAMENTSTVIST

En närstående kan begära ut en avlidens journal för att använda i en testamentstvist. Det kan t.ex. röra sig om att den närstående vill visa på att den avlidne inte var rättskapabel vid

upprättandet av testamentet. I en sådan situation skulle en annan närstående kunna skadas ekonomiskt (dvs. lida men) om uppgifterna lämnades ut. Därför kan journalkopior i regel inte lämnas ut för detta ändamål.

16.4.3 Vårdnadshavare

Sekretess inom hälso- och sjukvård gäller oavsett ålder. En mognadsbedömning måste därför göras för att avgöra om barnet äger sin egen sekretess. Menprövning måste göras i varje enskilt fall oavsett barnets ålder, även när vårdnadshavare begär ut uppgifter.

16.4.3.1 BARNETS MOGNADSGRAD

Barnets vårdnadshavare har inte någon absolut rätt att ta del av barnets journaluppgifter, utan hänsyn måste tas till barnets ålder och mognad. En mognadsbedömning ska enligt praxis göras från 12 års ålder. Barnets bestämmanderätt blir större i takt med barnets stigande ålder och utveckling.

14-åring som fått p-piller utan moderns vetenskap

Ett exempel är när en mamma hade anmält en barnmorska på en ungdomsmottagning, med anledning av att hennes 14-åriga dotter fått p-piller utan moderns vetenskap.⁷⁸ Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd konstaterar att för barn i tonåren torde man ofta kunna utgå från att barnet bör åtnjuta viss integritet gentemot sina föräldrar. Särskilt om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. En förutsättning för att ungdomar ska komma med förtroende till en ungdomsmottagning är att det finns sekretess. Dottern var i en period av livet då man börjar frigöra sig från sina föräldrar. Sexuallivet hör till det mest privata och som förälder kan man inte ha kontroll över barnet i detta hänseende.

16.4.3.2 ÄGER BARNET SIN EGEN SEKRETESS?

Kommer man fram till att det är den underårige som bestämmer över sekretessen, ska en vanlig sekretessprövning göras för att avgöra om ett utlämnande av uppgifterna kan göras till föräldrarna. Dvs. på samma sätt som om utlämnandet skulle ske till en helt utomstående person. Det innebär också att den underårige har rätt att samtycka till ett utlämnande. Om föräldrarna däremot i sin egenskap av vårdnadshavare anses bestämma över sekretessen, kan uppgifterna som regel lämnas ut till föräldrarna.⁷⁹ Det finns dock undantag, vilka behandlas under **16.4.3.2 Sekretess gentemot vårdnadshavare**.

16.4.3.3 SEKRETESS GENTEMOT VÅRDNADSHAVARE

Om man kommer fram till att det är vårdnadshavarna som bestämmer över barnets sekretess, kan sekretesskydd ändå gälla mot vårdnadshavarna. Så är fallet om barnet skulle lida betydande men om uppgifter lämnades ut till vårdnadshavarna. Denna regel gäller även när det handlar om riktigt små barn.⁸⁰ Med betydande men avses bland annat om barnet utsätts för allvarlig psykiskt eller fysiskt skada.

⁷⁸ Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, anmälningsärendet (2542/02:A3).

⁷⁹ JO 1998/99 s. 464.

⁸⁰ 12 kap. 3 § OSL.

16.4.3.4 EN ELLER TVÅ VÅRDNADSHAVARE

I de fall där det finns två föräldrar med gemensam vårdnad får det, om inte annat framkommer, förutsättas att de har ett gemensamt mål vad gäller barnets intressen och dess kontakt med sjukvården. OBS! Ligger föräldrarna i vårdnadstvist måste den individuella situationen beaktas.

16.4.3.5 NÄR UPPGIFTER OM VÅRDNADSHAVARE FÖREKOMMER I BARNETS JOURNAL

Uppgifter om barnets vårdnadshavare kan förekomma i barnets journal. Om barnet har två vårdnadshavare, kan den ena vårdnadshavaren lida men om journalen lämnas ut till den andra vårdnadshavaren. En menprövning ska därför göras om vårdnadshavare 1 begär ut barnets journal, eftersom vårdnadshavare 2 kan lida men om uppgifterna lämnas ut.

16.4.3.6 SAMRÅD MED EN ELLER BÅDA VÅRDNADSHAVARNA

Ur ett anmälningsärende⁸¹ till JO har följande hämtats:

”Huvudregeln när det gäller förhållandet mellan en underårig och hans eller hennes vårdnadshavare är enligt 6 kap. 11 § föräldrabalken (FB) att vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren skall dock enligt stadgandet i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. När det gäller vård och behandling finns, som Socialstyrelsen har anfört i sitt yttrande, bestämmelser om att vård och behandling så långt det är möjligt skall utformas och genomföras i samråd med patienten. När det gäller små barn skall ett sådant samråd ske med vårdnadshavaren. När det gäller äldre barn kan det, mot bakgrund av föräldrabalkens bestämmelser, knappast antas att det föreligger en ovillkorlig skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonalen att informera vårdnadshavaren i allt som rör den underårige patienten. Detta beror på vad frågan gäller och barnets mognadsgrad[...]

Av 6 kap. 13 § FB framgår att om barnet har två vårdnadshavare skall de tillsammans utöva bestämmanderätten. Det krävs alltså normalt gemensamma beslut i frågor som rör vårdnaden. Bestämmanderätten utövas dock av den ene vårdnadshavaren ensam när den andre till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak är förhindrad att ta del i beslut rörande vårdnaden som inte utan olägenhet kan uppskjutas. Beslut av ingripande betydelse för barnets framtid får dock inte fattas av den ene vårdnadshavaren ensam, om inte barnets bästa uppenbarligen kräver det[...]. När det gäller åtgärder inom hälso- och sjukvården måste det i många fall anses tillräckligt att samråd sker med den ene vårdnadshavaren. Man får utgå från att den vårdnadshavare som initierar vårdkontakten informerar den andre vårdnadshavaren. Samråd med den andre vårdnadshavaren skall dock som regel ske om det finns någon särskild anledning att misstänka att denne inte samtycker till behandlingen eller om det är fråga om mera ingripande åtgärder.”

16.4.4 Andra myndigheter

Sekretess gäller också mot andra myndigheter. Således kan inte sekretessbelagda uppgifter lämnas ut till den frågande myndigheten, om det leder till att den enskilde eller dennes närstående lider men. Det gäller även om den frågande myndigheten bara gör vad den är

⁸¹ JO 2003/04 s. 305.

ålagd att göra. Vissa undantag finns, då uppgift får eller ska lämnas till annan myndighet. (se **17 Sekretessbrytande bestämmelser**)⁸²

16.4.5 Andra vårdgivare

Innan journalhandlingar lämnas ut till andra regioner, kommuner eller privata vårdgivare ska patienten alltid tillfrågas. Sekretess gäller och uppgifterna ska inte lämnas ut utan patientens samtycke, om inte någon sekretessbrytande regel är tillämplig (se **17 Sekretessbrytande bestämmelser**). Såväl samtycke som utlämnande ska dokumenteras i journalen.

16.4.6 Försäkringsbolag

För att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till ett försäkringsbolag krävs samtycke från den som uppgifterna gäller (se **16.5.1 Samtycke och fullmakt från försäkringsbolag**).

16.4.7 Patienten själv

Patienten har som huvudregel rätt att ta del av sin egen journal. Det finns dock vissa undantag som gör att det även i dessa fall måste göras en sekretessprövning. Sekretess om patientens hälsotillstånd gäller mot hen själv, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen, är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas.⁸³ Det ska tillämpas restriktivt och endast i undantagsfall kan patienten vägras ta del av sin egen journal. Undantagsregeln tar främst sikte på uppgifter inom den psykiatriska vården.

16.4.8 God man

En god man kan utses för att bevaka en annan persons rätt, förvalta dennes egendom eller sörja för dennes person.⁸⁴ Den person som blir utsedd att ha en god man kallas för huvudman. En god mans uppdrag kan variera beroende på vad huvudmannens behov är. Att bli utsedd till att ha god man innebär inte att huvudmannen förlorar sin rättshandlingsförmåga. Det innebär t.ex. att huvudmannen fortfarande kan ge samtycke i en fullmakt att journaluppgifter kan lämnas ut. Den gode mannen ska snarare ses som ett biträde åt huvudmannen.

- Att bevaka rätt innebär att den gode mannen ser till att huvudmannens rättigheter i samhället inte tas ifrån hen. Huvudmannen ska få den hjälp och det skydd denne har rätt till. Den gode mannen kan till exempel ansöka om bostadsbidrag och överklaga beslut från en myndighet.
- Att förvalta egendom handlar om ekonomi. Den gode mannen kan till exempel betala räkningar, förvalta eventuella fastigheter och annat av värde.
- Att sörja för person innebär att ta tillvara huvudmannens personliga intressen. Den gode mannen ska till exempel se till så att hen får den vård och omsorg som behövs. Det kan handla om att ansöka om hemtjänst och färdtjänst eller att skaffa hjälpmedel.

⁸² 8 kap. 1 § och 10 kap. 28 § OSL.

⁸³ 25 kap. 6 § OSL.

⁸⁴ 11 kap. 4 § FB.

16.4.8.1 NÄR GOD MAN BEGÄR UT UPPGIFTER OM PATIENT

En god mans uppdrag kan bestå av alla tre delarna, två i kombination eller endast en del. Att den gode mannen ska sörja för person innefattar att hen ska se till att huvudmannen får den vård och omsorg som behövs. Det kan innefatta att den gode mannen har viss kontakt med vården. Det innebär däremot inte att den gode mannen själv ska sköta om och vårda huvudmannen, följa med på läkarbesök eller vidta andra praktiska åtgärder. De konkreta insatserna genomförs i stället av socialtjänsten eller hemtjänst.

Den gode mannen har således ingen absolut rätt att få ta del av uppgifter ur en huvudmans patientjournal. Utgångspunkten är fortfarande att uppgifterna är belagda med sekretess. Det är endast i fall då huvudmannen saknar förmåga att själv bestämma över sekretessen, som en god man kan ha rätt att ta del av sådana uppgifter, men bara i den utsträckning som behövs för att den gode mannen ska kunna fullgöra sitt uppdrag.⁸⁵ Man behöver därför ställa sig följande frågor:

- Omfattar den gode mannens uppdrag att ha kontakt med vården (sörja för person)?
- Behöver den gode mannen dessa uppgifter för att kunna fullgöra sitt uppdrag?
- Är huvudmannens förmåga så pass nedsatt att hen inte kan begära ut uppgifterna själv?

16.4.9 Massmedia

För journalister gäller samma regler som för andra enskilda som begär ut sekretessbelagda uppgifter, och en sådan begäran ska alltså prövas i vanlig ordning.

16.4.10 Sekretess för uppgiftslämnare om någon annans hälsotillstånd

Sekretess kan gälla för en enskild person som gjort en anmälan om någon annans hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Sekretess kan också gälla för uppgifterna i anmälan. Utgångspunkten är dock att uppgifterna är offentliga. Sekretess gäller bara om det går att dra slutsatsen att den enskilde eller dennes närstående utsätts för våld/fara eller lider allvarligt men om uppgifterna lämnas ut.⁸⁶ Allvarligt men kan vara om den enskilde utsätts för telefonterror eller andra allvarliga trakasserier. Sekretesskyddet gäller endast för enskilda personer och inte åt myndigheter eller anställda hos myndigheter.

Inte bara uppgifter om vem som har gjort anmälan omfattas av sekretesskyddet, utan också själva innehållet i anmälan. Eftersom syftet är att ge skydd för anmälaren och dennes närstående, torde dock bara sådana uppgifter i anmälan som på något sätt kan avslöja vem anmälaren är kunna hemlighållas. Det innebär också att förekomsten av en anmälan eller utsaga kan hållas helt hemlig, nämligen då blotta existensen av anmälan skulle kunna avslöja vem som måste ha gjort den.

16.5 Samtycke och fullmakt

Patienten kan ge sitt tillstånd, dvs. samtycka till, att uppgift om denne lämnas ut. Man behöver då som regel inte pröva om det är till men för patienten. Många gånger är det därför

⁸⁵ Jfr RÅ 1999 ref. 38.

⁸⁶ 25 kap. 7 § OSL.

praktiskt att direkt fråga patienten om en uppgift får lämnas ut.⁸⁷ Ett medgivande från patienten kan antingen fås genom muntligt samtycke eller skriftligt. Oavsett formen ska samtycket dokumenteras i journalen.

När sekretessbelagda uppgifter, t.ex. journalkopior, beställs av någon annan än patienten själv, är det lämpligt att den utlämnande verksamheten begär att en fullmakt från patienten kan uppvisas. Om fullmakt finns ska det framgå att den verkligen avser utfående av sekretessbelagda journalhandlingar. En fullmakt kan vara behäftad med en rad fel, t.ex. kan den ha skrivits av någon som inte var vid sina sinnens fulla bruk. En fullmakt kan också när som helst återtas av den som utfärdat fullmakten. Om det finns anledning att ifrågasätta rättsgiltigheten hos en uppvisad fullmakt, ska man om möjligt kontakta patienten själv eller den som utfärdat fullmakten för att kontrollera att fullmakten verkligen gäller. Om någon kan visa upp en fullmakt i original styrker det att fullmakten inte är återkallad.

16.5.1 Samtycke och fullmakt från försäkringsbolag

För försäkringsbolag gäller särskilda regler för hur samtycke får inhämtas:

- Samtycket ska lämnas på en av försäkringsbolaget särskild upprättad handling.
- Det ska framgå av handlingen att samtycket är begränsat till att gälla under regleringen av försäkringsfallet.
- Försäkringsbolaget ska i samband med att samtycke begärs informera om innebörden av att samtycke ges.⁸⁸

16.5.2 Framtidsfullmakt

Framtidsfullmakt är en fullmakt som ges åt en annan fysisk person och som träder i kraft när personen (fullmaktsgivaren) på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande inte längre har förmåga att ha hand om de angelägenheter som fullmakten avser.⁸⁹ Fullmaktshavaren har ungefär samma befogenheter och liknande roll som en god man. En framtidsfullmakt kan upprättas i förebyggande syfte, så att en god man inte behöver utses.

Vem avgör när framtidsfullmakten träder i kraft

Fullmaktshavaren är den som avgör när framtidsfullmakten träder i kraft, så länge det inte framgår av framtidsfullmakten att det ska avgöras av domstol.⁹⁰

Vad får en framtidsfullmakt inte omfatta

En framtidsfullmakt får inte omfatta åtgärder inom hälso- och sjukvård samt tandvård.⁹¹ Däremot kan det falla inom en framtidsfullmakt att fullmaktshavaren ska verka för att det ordnas vård eller omsorg i lämplig form för fullmaktsgivaren, t.ex. vilken hälsocentral som ska anlitas eller vilken form av boende som ska anordnas. Om en framtidsfullmakt enligt ordalydelsen ger fullmaktshavaren behörighet att fatta beslut om eller samtycka till åtgärder inom hälso- och sjukvård eller tandvård blir fullmakten ogiltig i den delen. T.ex. ger inte en

⁸⁷ 10 kap. 1 § och 12 kap. 2 § OSL.

⁸⁸ 7 kap. 1 a § försäkringsavtalslagen (2005:104).

⁸⁹ 1 § lagen (2017:310) om framtidsfullmakter.

⁹⁰ 9 § 2 st. lagen (2017:310) om framtidsfullmakter.

⁹¹ 2 § lagen (2017:310) om framtidsfullmakter.

framtidfullmakt fullmaktsinnehavaren rätt att ta del av fullmaktsgivarens patientjournaler.⁹²

Formkrav

En framtidfullmakt måste vara skriftlig och kan inte vara elektronisk. Den ska intygas och undertecknas av två vittnen. Fullmaktshavaren får inte vara vittne.⁹³

Av framtidfullmakten ska det framgå

1. att det är en framtidfullmakt,
2. vem eller vilka som är fullmaktshavare,
3. vilka angelägenheter fullmakter omfattar och
4. vilka övriga villkor som gäller (t.ex. att domstol ska avgöra när fullmakten träder i kraft).

16.6 Särskilda frågor: utlämnande

Det här avsnittet behandlar särskilda frågor vad gäller utlämnande av uppgifter och handlingar inom hälso- och sjukvården.

16.6.1 Utlämnande av journalkopia från annan vårdgivare

Patientjournaler som kommit in från en annan vårdgivare anses vara inkomna handlingar hos Region Jämtland Härjedalen. Sekretessprövning ska därför göras på samma sätt som vanligt. Det ska alltid göras en journalanteckning om vem som fått vilka kopior.⁹⁴

16.6.2 Uppgift om att en patient finns på vårdinrättningen

Uppgift om att patienten finns på vårdinrättningen är också en uppgift om personliga förhållanden och den omfattas därmed av sekretessen. Alla patienter som läggs in på sjukhus i Region Jämtland Härjedalen, eller som flyttas inom sjukhus, ska tillfrågas om de önskar sekretess för uppgift om att de är inskrivna eller inte. Patientens önskemål ska registreras i Cosmic. För de patienter som inte själva kan ta ställning ska en menprövning göras.

16.6.3 Läs journalen tillsammans med vårdpersonal

En patient kan även erbjudas att få läsa journalen tillsammans med till exempel en läkare som kan förklara svårbegripliga delar. Om patient endast får se journalen i pappersform eller på datorskärm tillsammans med en läkare, är detta att betrakta som delvis avslag, vilket kräver hänvisning till sekretessparagraf och hur man överklagar (se avsnitt **16.7 Beslut att uppgift inte lämnas ut**).

16.6.4 Delvis avslag till skydd för uppgiftslämnare

Om en patient inte får se hela sin journal till följd av att vissa uppgifter är sekretessbelagda till skydd för uppgiftslämnare (se avsnitt **16.4.10 Sekretess för uppgiftslämnare om någon annans hälsotillstånd**) är detta också att betrakta som delvis avslag, vilket kräver

⁹² Kammarrätten i Sundsvall, mål nr 443. 21, dom 2021-05-19.

⁹³ 4 § lagen (2017:310) om framtidfullmakter.

⁹⁴ 3 kap. 11 § PDL.

hänvisning till sekretessparagraf och hur man överklagar (se avsnitt **16.7 Beslut att uppgift inte lämnas ut**).

16.6.5 Beslutoförmåga

Om en patient till exempel till följd av allvarlig psykisk störning, demens eller medvetlöshet inte kan samtycka till att en uppgift lämnas ut, hindrar sekretessen inte att de uppgifter som behövs för att patienten ska kunna få nödvändig vård och omsorg lämnas ut.⁹⁵

16.6.6 Aidentifiering

I vissa situationer kan det vara önskvärt att lämna ut information som är knuten till en viss individ utan att för den skull röja den personens identitet. Man brukar då säga att man gör en aidentifiering av informationen.

I en del fall kan det räcka med att man tar bort namn och adress, men detta är inte alltid tillräckligt. En kedja av uppgifter om ort, yrke, vanor, sjukdomar, skador, kan i många fall medföra att flera personer i individens närhet kan identifiera vem det är, utan att namnet offentliggörs. Typexemplet brukar vara, att man lämnar ut uppgifter om en bensinstationsföreståndare på en ort som bara har en bensinstation. Personens identitet är därmed röjd för ett antal människor på den orten.

I statistiska sammanhang finns motsvarande problem om man redovisar i allt för små enheter. Finns en hundraåring redovisad i statistiken för ett kvarter, torde dennes identitet var röjd för ett antal andra boende i kvarteret. Sammanställningen av till exempel ort, yrke, vanor, sjukdomar hos en individ, kan innebära att ett antal människor i individens omgivning känner igen honom eller henne, utan att individens namn har lämnats ut. Detta måste man ta hänsyn till när man offentliggör information utan individens samtycke.

När det gäller bilder på patienter är aidentifiering särskilt svår. Det räcker kanske inte med att täcka över en del av ansiktet. Kroppshållning, speciella detaljer och märken på kroppen eller klädesplagg är i regel lätta att känna igen, för den som känner patienten. Grundprincipen när det gäller personbilder är alltså, att man ska begära tillstånd av den avbildade för att få visa bilden, med aidentifieringar som personen godkänt. Detsamma gäller i ännu högre grad rörliga bilder. Här tillkommer att man ser personens rörelsemönster, vilket mycket väl kan räcka för att identifiera personen. En persons röst är unik. Det innebär att inspelningar, som tillhör sekretesskretsen, alltid måste förvrängas för att kunna offentliggöras.

Att endast kunna få ut en handling i aidentifierat skick innebär ett avslagsbeslut (se **16.7 Beslut att uppgift inte lämnas ut**).

16.6.7 Sekretessbelagda uppgifter med förbehåll

I vissa fall kan ett utlämnande av uppgifter som annars är sekretessbelagda göras möjligt genom att utlämnandet sker med förbehåll (se **6.4.3 Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter med förbehåll**). Att endast kunna få ut en handling med förbehåll om hur den

⁹⁵ 25 kap. 13 § OSL.

får användas innebär att sökanden, om han/hon så önskar, har rätt att få ett skriftligt och överklagbart beslut (se **16.7 Beslut att uppgift inte lämnas ut**).

16.6.8 Dokumentera utlämnandet i patientjournalen

Vid utlämnande av journalhandlingar ska det framgå i patientens journal som vem har mottagit handlingarna och när dessa har lämnats ut.⁹⁶ Detta görs för att handlingar ska kunna spåras i samband med ett ärende om journalförstöring.⁹⁷ Hur dokumentationen ska gå till framgår i *Riktlinje för utlämnande av journalhandlingar* (dnr HSN/1589/2021).

16.6.9 Avgift för journalkopior

I likhet med vad som gäller för andra allmänna handlingar, så tas en avgift ut vid utskick av kopior av journalhandlingar. Den avgift som gäller har beslutats av fullmäktige och framgår i *Avgiftshandbok Region Jämtland Härjedalen*.

16.7 Beslut att uppgift inte lämnas ut

Om det bedöms att en journalhandling inte kan lämnas ut, eller om någon nekas att ta del av journalen direkt på datorskärmen, måste detta motiveras med hänvisning till gällande sekretessregelverk, för den som begärt handlingen. Sökanden ska upplysas om sin rätt att få ett formellt och överklagbart beslut.⁹⁸ Formella avslagsbeslut fattas på delegation av regionstabschef enligt en särskild process (se **7.5.1 Process för formella och överklagbara avslagsbeslut**).

Till skillnad från enskilda, som endast kan överklaga avslag på begäran om utlämnande av skriftliga uppgifter/allmänna handlingar, kan myndighet överklaga om de nekas få ut en muntlig uppgift.⁹⁹

17 Sekretessbrytande bestämmelser

Under vissa omständigheter kan sekretessbelagda uppgifter lämnas till en annan enskild eller annan myndighet. Vissa gånger finns det en skyldighet för hälso- och sjukvården att lämna uppgifter, medan andra gånger finns det en möjlighet att lämna uppgifter. Det här avsnittet behandlar vilka gånger denna skyldighet/möjlighet finns.

17.1 Generella undantag från sekretess

Nödvärdigt utlämnande

Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att myndigheten ska fullgöra sin verksamhet.¹⁰⁰ Detta generella undantag kan ge möjlighet för myndigheten att till exempel:

⁹⁶ 3 kap. 11 § PDL.

⁹⁷ 8 kap. 4 § PDL.

⁹⁸ Se även ”Avslag meddelas” i *Riktlinje för utlämnande av journalhandlingar* (dnr HSN/1589/2021).

⁹⁹ 6 kap. 7 § 2 st. OSL.

¹⁰⁰ 10 kap. 2 § OSL.

1. vid behov lämna nödvändiga uppgifter till inkasso för indrivning av patientavgifter,
2. lämna nödvändiga uppgifter till polisen för att få handräckning att avhysa en bråkig patient,
3. även ur sekretesssynpunkt tillåta flerbäddsrum om inte andra möjligheter finns. Så långt det är möjligt bör man dock alltid beakta även etiska aspekter.

Andra undantag

Sekretessbelagda uppgifter blir som regel offentliga om de finns intagna i ett beslut.¹⁰¹

17.2 Mot socialnämnden/socialtjänsten

I det här avsnittet behandlas de situationer när hälso- och sjukvården är skyldig eller har möjlighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till socialtjänsten/socialnämnden. Socialtjänsten/socialnämnden kan dock begära ut uppgifter i andra sammanhang, men då ska en vanlig menprövning göras (se **16.4 Menprövning vid utlämnande av journalhandlingar**).

17.2.1 När barn far illa/misstänks fara illa

Alla anställda inom hälso- och sjukvården har en skyldighet att anmäla till socialnämnden, om den anställde får kännedom eller misstänker att ett barn far illa.¹⁰²

Anmälningsskyldigheten innefattar alltså både

1. när en anställd får kännedom att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämnden, eller
2. misstänker att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämnden.

Det är den anställdes personliga oro och misstankar som ligger till grund för anmälan. Den anställde behöver inte bekräfta uppgifterna med en chef eller annan anställd. Anmälningsskyldigheten omfattar även uppgifter som är svårbedömda eller inte styrkta. Det finns inget krav på att det ska vara en situation som leder till att socialnämnden ingriper, utan det är upp till socialnämnden att undersöka och utreda det eventuella behovet av åtgärder. Region Jämtland Härjedalen har tagit fram ett gemensamt handlingsprogram, en regionövergripande rutin liksom en särskild anmälningssblankett som ska underlätta anmälan – se Oro för barn. Om anmälaren begär det ska socialnämnden, om det inte finns särskilda hinder för det, ge återkoppling om huruvida utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår.¹⁰³

17.2.2 Vittnesplikt inför domstol

Den som är uppgiftsskyldig har också vittnesplikt inför domstol i mål

1. där socialnämnden förbjudit en person att ta emot barn i hemmet,¹⁰⁴
2. gällande barn som ska placeras i ett familjehem eller jourhem,¹⁰⁵
3. om internationella adoptioner,¹⁰⁶ eller

¹⁰¹ 25 kap. 10 § OSL.

¹⁰² 14 kap. 1 § 1 st. 2–3 p. SoL.

¹⁰³ 14 kap. 1 b § SoL.

¹⁰⁴ 5 kap. 2 § SoL.

¹⁰⁵ 6 kap. 6 § SoL.

¹⁰⁶ 6 kap. 13–14 §§ SoL.

4. där barn omhändertagits enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).¹⁰⁷

17.2.3 Anmälan enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

Läkare är skyldiga att genast göra anmälan till socialnämnden, om läkaren i sin verksamhet kommer i kontakt med någon som kan antas vara i behov av omedelbart omhändertagande på grund av sitt missbruk enligt LVM. Det förutsätter dock att vårdmöjligheterna inom hälso- och sjukvården inte är tillräckliga.¹⁰⁸

Anmälningsskyldigheten ovan är utformad så att den enskilde missbrukaren inte ska behöva avstå från psykiatrisk eller medicinsk vård i övrigt av rädsla för att bli anmäld. Om patienten emellertid inte vill ha vård för sitt missbruk eller för allvarliga komplikationer av missbruket och det uppstår allvarlig fara för hans hälsa om vård inte kommer till stånd, har läkaren skyldighet att anmäla patientens vårdbehov till socialtjänsten. Den läkare som gör en anmälan för att hen bedömt att det inte föreligger tillräckliga vårdmöjligheter inom sjukvården, är också skyldig att på förfrågan av socialnämnden lämna uppgifter beträffande patienten i fråga.¹⁰⁹

Uppgiftsskyldigheten på begäran av socialnämnden gäller endast läkaren som har gjort anmälan. Om en utomstående person har gjort anmälan, är läkaren inte skyldig att lämna uppgifter vid begäran från socialnämnden. Däremot finns det möjlighet för hälso- och sjukvården att lämna ut uppgifterna ändå, om den enskilde behöver nödvändig vård, behandling eller stöd.¹¹⁰

17.2.3.1 SKYLDIGHET ATT UTFÄRDA LÄKARINTYG OM MISSBRUKARES HÄLSOTILLSTÅND

En läkare är skyldig att utfärda intyg om missbrukares aktuella hälsotillstånd när socialnämnd i utredning enligt LVM beslutat om läkarundersökning.¹¹¹

17.2.4 Begäran från socialnämnden i utredning av barns behov av stöd och skydd

Anställda inom hälso- och sjukvården ska lämna alla uppgifter till socialnämnden som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.¹¹² Även om socialnämnden i sådant fall t.ex. kan begära kopior av en förälders hela journal, måste en noggrann övervägning göras om vad som ska lämnas ut. Det kanske kan räcka att endast ge svar på vissa frågor, lämna ut uppgifter endast för viss tidsperiod eller skriva ett sammanfattande intyg.¹¹³ En prövning måste därför göras från fall till fall och vid behov kan aktuell handläggare hos socialnämnden kontaktas för diskussion om vilka uppgifter som behövs.

¹⁰⁷ 36 kap. 5 § 4 st. 3 p. RB.

¹⁰⁸ 6 § 2 st. LVM.

¹⁰⁹ 7 § LVM.

¹¹⁰ 25 kap. 12 § OSL.

¹¹¹ 9 § LVM.

¹¹² 14 kap. 1 § 3 st. SoL.

¹¹³ RÅ 2007 ref. 29.

17.2.5 Uppgiftslämnande till socialnämnden vid nödvändig vård/ behandling

Det finns andra situationer då hälso- och sjukvården kan lämna sekretessbelagda uppgifter till socialnämnden, om det behövs för att en enskild ska ges nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Det gäller dock enbart om någon av följande förutsättningar är uppfyllda:

1. Den enskilde har inte fyllt 18 år.
2. Den enskilde har ett pågående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel.
3. Den enskilde vårdas i enlighet med lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV).
4. Den enskilde är gravid och behöver skydd under graviditeten.¹¹⁴

En förutsättning vid eventuellt utlämnande av uppgifter är att myndigheterna samarbetar med varandra för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd eller, beträffande ett väntat barn, göra en nödvändig insats till skydd för detta. Det kan i första hand vara aktuellt med samarbete mellan socialtjänst, mödravård, barnhälsovård, vuxenpsykiatri och skolhälsovård.

17.2.5.1 FÖRTYDLIGANDE OM MISSBRUK

I första hand ska hälso- och sjukvården verka för att den enskilde samtycker till att sådana uppgifter lämnas till socialnämnden. Om den enskilde inte samtycker kan uppgifter lämnas ut ändå. Den enskilde ska dock underrättas om detta i efterhand.

17.2.5.2 NÖDVÄNDIG VÅRD/BEHANDLING FÖR PATIENT SOM VÅRDAS ENLIGT LPT/LRV

När det avser patienter som vårdas i enlighet med LPT eller LRV, är utgångspunkten att all vård och behandling är ett väl utvecklat samarbete med patienten själv och, i förekommande fall, hans eller hennes anhöriga. Det är därför lämpligast för personal inom hälso- och sjukvården att först och främst prata med patienten och efterfråga hans inställning till att uppgiftslämnande sker. Om den enskilde motsätter sig ett uppgiftslämnande är utgångspunkten att den enskildes vilja ska respekteras. Först om den enskilde inte kan ges nödvändig vård, behandling eller annat stöd kan uppgifterna lämnas utan samtycke. Ett sådant undantag från sekretessen måste användas med urskillning och varsamhet. Endast i de situationer där det framstår som direkt påkallat att bistå en enskild bör undantag göras.

17.2.6 Inskrivningsmeddelande vid slutna vård

När en patient skrivs in i den slutna vården, kan den behandlande läkaren bedöma ett patienten behöver insatser från vissa särskilda myndigheter när denne skrivs ut från den slutna vården. Dessa myndigheter är

- socialtjänsten
- den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården och
- den regionfinansierade öppna vården.

Om läkaren har gjort den bedömningen, ska den slutna vården underrätta de berörda parterna om denna bedömning genom ett inskrivningsmeddelande. Om insatser bedöms behövas från den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården, ska

¹¹⁴ 25 kap. 12 § OSL.

inskrivningsmeddelandet även skickas till den regionsfinansierade öppna vården.¹¹⁵ Ett inskrivningsmeddelande ska innehålla upplysningar om patientens namn, personnummer och folkbokföringsadress samt om beräknad tidpunkt för utskrivning.¹¹⁶

17.3 Mot polisen/åklagarmyndigheten

I det här avsnittet behandlas de situationer när hälso- och sjukvården är skyldiga eller har möjlighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till polisen eller åklagarmyndigheten. Polisen kan begära ut uppgifter i andra sammanhang, men då ska en vanlig menprövning göras (se **16.4 Menprövning vid utlämnande av journalhandlingar**).

17.3.1 Om patient befinner sig på vårdinrättning

Om polisen frågar finns – oavsett anledning – en skyldighet för personalen att lämna ut uppgift om huruvida en person/patient befinner sig på vårdinrättningen, när frågan ställs.¹¹⁷ Skyldigheten omfattar även fall där patient inte tillåter att uppgiften lämnas ut. Om informationen begärs per telefon, ska uppgifterna lämnas ut genom återuppringning via Polisens växel.

17.3.2 Skyldighet att lämna uppgift om att viss person befinner sig på sjukhuset

Hälso- och sjukvården ska på begäran lämna uppgift till polisen, åklagarmyndigheten eller domstol om att viss person (liksom person som inte kan namnges men t.ex. kan beskrivas utseendemässigt) befinner sig på sjukvårdsinrättningen, när frågan ställs.¹¹⁸ Det gäller alltså enbart frågor om personen befinner sig där eller inte. Skyldigheten är helt oberoende av varför någon av dessa myndigheter begär uppgiften. Skyldigheten omfattar även fall där patient inte tillåter att uppgiften lämnas ut. Begärs uppgiften per telefon, ska utlämnandet ske efter återuppringning via den berörda myndighetens växel.

17.3.3 Om en patient är farlig för annan persons säkerhet

Polisen kan behöva meddelas om en patient, som befaras vara farlig för en annan persons säkerhet, lämnar sjukhuset. Se avsnitt **17.6.3 Underrätta närstående om en patient är farlig** för mer information.

17.3.4 Förebyggande av brott

Sekretessen inom hälso- och sjukvården gäller inte för en enskild gentemot polisen, om uppgifterna behövs för att förebygga att den enskilde begår ett visst brott. När det gäller förebyggande av brott, är det endast vissa särskilda brott som avses och flera krav ska vara uppfyllda för att uppgifterna ska kunna lämnas ut. Uppgifter kan även lämnas ut om den enskildes närstående. Förutsättningen är dock att den enskilde bedöms kunna utsätta den närstående för brott.¹¹⁹

¹¹⁵ 2 kap. 1 § lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.

¹¹⁶ 2 kap. 2 § lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.

¹¹⁷ 6 kap. 15 § 1 p. PSL.

¹¹⁸ 6 kap. 15 § 1 p. PSL.

¹¹⁹ 10 kap. 18 c § OSL.

17.3.4.1 EXEMPEL PÅ UPPGIFTER SOM FÅR LÄMNAS ÄR

- om vem som kan komma att begå brott
- vem som riskerar att utsättas och var de uppehåller sig
- uppgifter om familjeförhållanden och om missbruk eller psykisk ohälsa
- uppgifter om de särskilda omständigheter som ligger till grund för bedömningen att det finns en risk för brott.

Utgångspunkten är att den som kommer i kontakt med hälso- och sjukvården själv ska kunna bestämma i vilken mån personal ska få lämna ut sekretesskyddade uppgifter till polisen. Personal inom hälso- och sjukvården bör alltså i första hand arbeta för att motivera brottsoffer att anmäla eventuella brott och stödja personen att fullfölja en sådan anmälan. I den mån en våldsutsatt person inte vill att en kontakt tas med polisen bör hälso- och sjukvården som huvudregel respektera detta och inte ta en sådan kontakt mot den enskildes vilja. En våldsutsatt person bör så långt som möjligt själv avgöra när polisen ska kontaktas.

17.3.4.2 KRAVEN FÖR ATT LÄMNA UPPGIFT VID FÖREBYGGANDE AV BROTT

Tre krav ska vara uppfyllda:

1. Om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för den enskilde att begå vålds-, frids- eller sexualbrott mot den närstående. Brottsens straffpåföljd får inte vara lägre än fängelse i ett år.
2. Uppgiften kan antas bidra till att förhindra brottet.
3. Att det inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut, med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den enskilde/närstående.

Definitioner av vissa brott

Med våldsbrott, där straffpåföljden är lägst ett år, avses mord, dråp, misshandel, vållande till annans död och framkallande av fara. Med fridsbrott, där straffpåföljden är lägst ett år, avses bland annat människorov, människohandel, olaga frihetsberövande, olaga tvång, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, olaga förföljelse, äktenskapstvång, olaga hot och hemfridsbrott.

Förtydligande punkt 1

Särskilda omständigheter kan vara om den enskilde tidigare har begått vålds-, frids- eller sexualbrott eller om det har fattats beslut om kontaktförbud. Ett kännetecken för våld i nära relationer är att våldet är upprepat, pågår och ofta eskalerar över tid, vilket gör att det ofta redan finns begången brottslighet när det kommer till hälso- och sjukvårdens kännedom att det finns risk för att ett allvarligt brott kan komma att begås. I fråga om tidigare brottslighet är det ibland uppenbart att det finns en risk för återfall, medan riskbedömningen i andra fall är mer osäker och kan kräva fler övriga omständigheter som underbygger bedömningen.

Förtydligande punkt 2

Det kräver inte att uppgiftslämnandet med säkerhet leder till att ett brott förebyggs, utan det räcker med att det finns ett antagande.

Förtydligande punkt 3

Ett utlämnande som kan anses vara olämpligt är om det en risk för att ett uppgiftslämnande kan rubba förtroendet för hälso- och sjukvården på ett sådant sätt att den enskilde eller den närstående inte söker hjälp och stöd. Andra särskilda skäl kan exempelvis vara att det

bedöms som olämpligt att vidarebefordra en uppgift med hänsyn till någon annan persons intressen, t.ex. en våldsutsatt persons närstående eller ett barn. En noggrann avvägning mellan motstående intressen behöver göras i varje enskilt fall.

17.3.5 Förebyggande eller avbrytande av trafiknykterhetsbrott

Sekretessen inom hälso- och sjukvården gäller inte för en enskild gentemot polisen, om uppgifterna behövs för att förebygga eller avbryta att den enskilde gör sig skyldig till ett trafiknykterhetsbrott. Det gäller oavsett vilket fordon som framförs.¹²⁰

17.3.6 Misstankar om brott mot unga

Sekretessen inom hälso- och sjukvården gäller inte för en enskild gentemot polisen och åklagarmyndigheten, om uppgifterna angår misstanke om brott som begåtts mot någon som är under 18 år. Brotten som avses är vålds-, frids- eller sexualbrott samt könsstympningsbrott.¹²¹ Definitionen av vålds- och fridsbrott förklaras under avsnitt

17.3.4.2 Kraven för att lämna uppgift vid förebyggande av brott.

Könsstympningsbrott omfattar även försök, förberedelse och stämpling till sådant brott samt underlåtenhet att avslöja sådant brott.

17.3.7 Misstankar om begångna brott

Sekretessen inom hälso- och sjukvården gäller inte för en enskild gentemot polisen och åklagarmyndigheten, om uppgifterna angår misstanke om ett begånget brott. Det gäller brott där straffpåföljden är lägst fängelse i ett år, vilket bland annat omfattar misstankar om mord, dråp, våldtäkt, grov misshandel, olaga frihetsberövande, grovt rån, rån, grovt narkotikabrott, mordbrand och allmänfarlig ödeläggelse.¹²² Vid grovt narkotikabrott får uppgifterna även lämnas till Tullverket.

Misstankar vid försök till brott

Misstankar kan även avse försök till brott där straffpåföljden är lägst fängelse i två år. Det kan t.ex. vara försök till mord, dråp, människorov, människohandel, våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grovt koppleri, grovt rån, mordbrand, grov mordbrand, spridande av gift eller smitta (grovt brott) samt grovt narkotikabrott. Vid försök till grovt narkotikabrott får uppgifterna även lämnas till Tullverket. Slutligen omfattas också försök till överföring av allmänfarlig sjukdom, om straffpåföljden är lägst fängelse i ett år.

17.3.7.1 ATT BEAKTA VID MISSTANKE OM BEGÅNGNA BROTT

Det finns inte någon anmälningsskyldighet för hälso- och sjukvården att lämna uppgifter vid misstanke om begångna brott. Det innebär att det är möjligt att lämna uppgifter i sådana fall då det t.ex. är fråga om grova våldsbrott och det med hänsyn till samtliga omständigheter framstår som lämpligt. Här bör bland annat den enskildes inställning beaktas. Det finns situationer då det finns skäl att anta att en patient under en längre tid har blivit misshandlad av sin partner och en polisanmälan om t.ex. grov misshandel eller försök till mord övervägs. I de fallen är det viktigt att tänka på patientens säkerhet, och i förekommande fall,

¹²⁰ 10 kap. 19 § OSL.

¹²¹ 10 kap. 21 § OSL.

¹²² 10 kap. 23 § OSL.

patientens barns säkerhet. Det kan vara lämpligt att kontakta socialtjänsten för att kontrollera om socialtjänsten har möjlighet att bereda plats på ett s.k. skyddat boende eller om socialtjänsten kan förmedla en sådan plats hos en ideell organisation, innan ställning tas till om en polisanmälan bör göras.¹²³

17.3.8 Olämplighet att inneha skjutvapen

En läkare är skyldig att anmäla till polisen om denne bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen. Läkaren behöver inte själv efterforska om patienten faktiskt innehar ett skjutvapen. Anmälan ska göras till den ort där patienten är folkbokförd. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen.¹²⁴ Den anmälningsskyldighet som läkare har gäller även i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. Mer finns att läsa i Socialstyrelsens föreskrifter om anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen (SOSFS 2008:21). Där finns även anmälningsblanketten.

17.3.9 Uppgifter om patient som överlämnats till rättspsykiatrisk vård

Hälso- och sjukvården ska lämna uppgifter till polisen om intagning respektive utskrivning av patienter som av domstol överlämnats till rättspsykiatrisk vård.¹²⁵

17.3.10 Utlämnande av uppgift i verksamhet för personskydd

Hälso- och sjukvården ska vid begäran lämna ut uppgifter, som behövs i verksamheten för personskydd, till Säkerhetspolisen som rör

- statschefen, tronföljaren, en annan medlem av kungahuset, en talman, en riksdagsledamot, statsministern, ett statsråd, en statssekreterare eller kabinettssekreteraren,
- en person vars personskydd Säkerhetspolisen ansvarar för i samband med statsbesök och liknande händelser, eller
- en person som Säkerhetspolisen i ett enskilt fall har beslutat om personskydd för.¹²⁶

17.4 Mot IVO (Inspektionen för vård och omsorg)

I det här avsnittet behandlas när hälso- och sjukvården är skyldiga att anmäla eller lämna uppgifter till IVO.

17.4.1 Lex Maria

Hälso- och sjukvården ska snarast anmäla till IVO om händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada, så kallad Lex Maria-anmälan.¹²⁷

¹²³ Prop. 2005/06:161 s. 79.

¹²⁴ 6 kap 6 § vapenlagen.

¹²⁵ 35 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

¹²⁶ 6 kap. 15 § 2 p. PSL

¹²⁷ 3 kap. 5 § och 6 kap. 4 § 1 st. PSL samt HSLF-FS 2017:41.

17.4.2 Anmälan till följd av säkerhetsbrist

Hälso- och sjukvården ska snarast anmäla till IVO om någon har drabbats av eller utsatts för risk att drabbas av annan allvarlig skada (som inte är en vårdskada) till följd av säkerhetsbrister i verksamheten.¹²⁸ Det kan röra sig om att en anställd eller en patient skadats av en annan patient. Med skada avses även ekonomisk skada.

17.4.3 Anmälan mot legitimerad utövare inom hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvården ska snarast anmäla till IVO om det finns skälig anledning att befara att en person, som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården och som är verksam eller har varit verksam hos vårdgivaren, kan utgöra en fara för patientsäkerheten.¹²⁹ Det kan röra sig om en utövers oskicklighet eller missbruksproblem leder till att patienter drabbas av vårdskador. Misstankarna ska inte vara rena spekulationer eller allmänna bedömningar, utan vara grundade på faktiska omständigheter, t.ex. bristande kompetens, bristande vilja att följa verksamhetens rutiner eller någon form av missbruk.

17.4.4 Skyldighet att lämna uppgifter som IVO efterfrågar

Hälso- och sjukvården ska lämna över de uppgifter som IVO efterfrågar i sin roll som tillsynsmyndighet.¹³⁰

17.5 I samband med rättspsykiatrisk vård

I det här avsnittet behandlas vilka uppgifter som ska lämnas i samband med rättspsykiatrisk vård/tvångsvård.

17.5.1 Uppgifter som ska lämnas till chefsöverläkare

Hälso- och sjukvården ska lämna sådana uppgifter som behövs för att chefsöverläkarens ska kunna fullgöra sina åligganden enligt lagen om rättspsykiatrisk tvångsvård (LPT). Samma gäller för uppgifter om en patient som behövs för en sakkunnigs uppdrag eller ett yttrande av Socialstyrelsen.¹³¹

17.5.2 Utlänning som vårdas enligt LPT som ska utvisas

Innan tvångsvården har upphört, ska hälso- och sjukvården underrätta den myndighet som har begärt verkställighet av ett utvisningsbeslut (vanligen Migrationsverket) avseende en tvångsvårdad utlänning.¹³² Myndigheten (vanligen med hjälp av polisen) ska ges tillfälle att hämta patienten.¹³³

¹²⁸ 3 kap. 6 § och 6 kap. 4 § 2 st. PSL.

¹²⁹ 3 kap. 7 § PSL.

¹³⁰ 7 kap. 20 § PSL.

¹³¹ 43 § LPT.

¹³² 29 § LPT.

¹³³ 11 § 3 st. förordningen (1991:1472) om LPT och LRV.

17.5.3 Underrätta målsägande när patient som vårdas enligt LRV lämnar sjukvårdsinrättningen

I vissa fall ska chefsöverläkaren underrätta målsäganden om när en patient, som vårdas enligt LRV med särskild utskrivningsprövning (SUP), lämnar sjukvårdsinrättningen.¹³⁴ Kontakt ska göras om patienten har gjort sig skyldig till ett grovt våldsbrott mot målsäganden och att det med hänsyn till målsägandens säkerhet är befogat att denne får information om det. Även i de fall där det inte kan sägas finnas någon beaktansvärd risk för att patienten utsätter målsäganden för något sådant brott kan det emellertid av omsorg om målsägandens person vara motiverat att denne får information av det aktuella slaget. Om det har bedömts att målsägande behöver underrättas, ska det göras om:

1. patienten har lämnat sjukvårdsinrättningen utan tillstånd, eller inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut, eller tillståndet har återkallats,
2. beslut har fattats om att patienten får vistas utanför sjukvårdsinrättningens område,
3. beslut har fattats om att patienten ska genomgå öppen rättspsykiatrisk vård, eller
4. beslut har fattats om att vården ska upphöra.

Underrättelseskyldigheten gäller vid bland annat permissioner, men inte vid patienters utevistelser tillsammans med personal. Målsägande kan underrättas även om denne inte begärt att bli underrättad. Det kan vara om det finns en överhängande risk att patienten kommer utöva våld mot målsäganden, eller på något annat sätt utsätta denna för fara.

17.5.4 Underrätta vissa särskilda myndigheter när patient avviker från LRV

Den som är säkerhetsansvarig för en sjukvårdsinrättning, ska omedelbart underrätta polisen och Socialstyrelsen om en patient avviker från rättspsykiatrisk vård. I förekommande fall ska även Kriminalvården, Säkerhetspolisen eller Statens institutionsstyrelse underrättas. De ovanstående myndigheterna behöver inte underrättas om det är uppenbart obehövt.¹³⁵

17.5.5 Undersökning rättspsykiatrisk undersökning

I brottmål kan domstolen besluta om rättspsykiatrisk undersökning för att avgöra om straffpåföljden för den misstänkte blir rättspsykiatrisk vård eller något annat. Vid en sådan undersökning gäller ingen sekretess gäller för uppgifter om den misstänkte, som inhämtad från hälso- och sjukvården.¹³⁶

17.6 För verksamhetschef inom hälso- och sjukvården

I det här avsnittet behandlas när en verksamhetschef inom hälso- och sjukvården är skyldig att underrätta vissa enskilda personer eller myndigheter.

¹³⁴ 28 § LRV.

¹³⁵ 11 b § förordningen (1991:1472) om LPT och LRV.

¹³⁶ 14 § lagen om rättspsykiatrisk undersökning.

17.6.1 Underrätta vid behov av god man/förvaltare

Verksamhetschefen, eller den som fått detta delegerat, ska underrätta överförmyndarnämnden dels när en slutenvårdspatient kan antas behöva god man eller förvaltare, dels när förvaltaruppdrag bör upphöra.¹³⁷

17.6.2 Underrätta närstående om patient avlider/patients tillstånd allvarligt försämras

Verksamhetschefen, eller den som fått detta delegerat, ska omedelbart underrätta en närstående när en patient avlider eller när en patients tillstånd allvarligt försämras.¹³⁸ Sjukvårdens skyldighet är uppfylld när en närstående fått information. Om varje uppgift om närstående saknas ska anmälan om dödsfall göras till socialnämnden.¹³⁹

17.6.3 Underrätta närstående om en patient är farlig

En verksamhetschef, eller den som fått detta delegerat, ska omedelbart underrätta en närstående när en patient lämnar eller avser lämna sjukhuset och som är farlig för någon annans personliga säkerhet eller sitt eget liv. Om patienten är farlig för en viss person, ska verksamhetschefen även omedelbart underrätta denna person, samt en lämplig myndighet vid behov (oftast polisen).¹⁴⁰

17.6.4 Underrätta Migrationsverket när förvarstagen utlämning lämnar sjukhuset

Verksamhetschefen ska underrätta Migrationsverket, eller den som sköter lokalen där utlämningen ska vistas, om en utlämning som hålls i förvar önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset.¹⁴¹

17.6.5 Underrätta socialnämnden när patient vistas på sjukhuset och är tvångsomhändertagen enligt LVM

En verksamhetschef ska underrätta socialnämnden eller Statens institutionsstyrelse, om en patient som är tvångsomhändertagen enligt LVM vistas på sjukhusenhet (befinner sig på vårdavdelning eller mottagning) och önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset. Trots att beslutet att omhänderta patienten enligt LVM ligger helt utanför sjukvården, ska verksamhetschefen besluta att missbrukaren ska hindras från att lämna sjukhuset.¹⁴² Verksamhetschefen kan vid behov begära biträde från polis för att säkerställa att patienten kan föras till ett LVM-hem.¹⁴³ Det får dock inte förekomma till exempel medicinering mot patientens vilja, eftersom den sjukvård som erbjuds patienten ges med stöd av hälso- och sjukvårdslagen och därför är frivillig. Se även Socialstyrelsens Meddelandeblad, december 2005.

¹³⁷ 4 kap. 3 § 2 p. hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80).

¹³⁸ 4 kap. 3 § 3 p. hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80).

¹³⁹ 18 kap. 2 § 2 st. ÄB.

¹⁴⁰ 4 kap. 3 § 4 p. hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80).

¹⁴¹ 11 kap. 5 § 3 st. utlänningslagen.

¹⁴² 24 § 3 st. LVM.

¹⁴³ 45 § 1 st. 3 p. LVM.

17.7 Mot Transportstyrelsen

Om en läkare finner vid undersökning att en körkortsinnehavare är olämplig att ha körkort eller taxiförarlegitimation av medicinska skäl, ska det anmälas till Transportstyrelsen. Innan anmälan görs ska läkaren underrätta körkortsinnehavaren. Anmälan behöver inte göras om det finns anledning anta att körkortsinnehavaren kommer att följa läkarens tillsägelse att avstå från att köra körkortspliktigt fordon. Vidare ska läkare, som vid undersökning eller genomgång av journalhandlingar, finner att körkortsinnehavaren/innehavaren av taxiförarlegitimation av medicinska skäl sannolikt är olämplig och körkortsinnehavaren motsätter sig fortsatt undersökning eller utredning, anmäla förhållandet till Transportstyrelsen.¹⁴⁴ Se också om den utökade anmälningsskyldigheten på Transportstyrelsens hemsida.

17.7.1 Begäran från Transportstyrelsen

Hälso- och sjukvården är skyldiga att lämna uppgifter som Transportstyrelsen behöver för prövning av någons lämplighet att ha körkort, traktorkort eller taxiförarlegitimation.¹⁴⁵

17.7.2 Person som är olämplig att inneha luftfartscertifikat

Om en läkare eller psykolog vid undersökning finner att någon som innehar luftfartscertifikat, behörighetsbevis, godkännande eller tillstånd att denne är olämplig att inneha det, ska det anmälas till Transportstyrelsen.¹⁴⁶

17.8 Mot övriga myndigheter

I det här avsnittet behandlas när hälso- och sjukvården ska lämna ut sekretessbelagda uppgifter till övriga myndigheter.

17.8.1 Mot Socialstyrelsen

Socialstyrelsen kan begära uppgifter från hälso- och sjukvården när ett brott har begåtts som lett till att ett barn farit illa, eller att en vuxen utsatts för våld/andra övergrepp av en närstående eller tidigare närstående. Hälso- och sjukvården är då skyldig att lämna ut de uppgifterna.¹⁴⁷

17.8.2 Mot JO

Alla uppgifter och handlingar som begärs av JO ska lämnas ut, oavsett om de är belagda med sekretess eller om handlingarna inte är allmänna.¹⁴⁸

¹⁴⁴ 10 kap. 5 § körkortslagen och 3 kap. 5 § taxitrafiklagen.

¹⁴⁵ 6 kap. 15 § 6 p. PSL.

¹⁴⁶ 13 kap. 5 § 2 st. luftfartsförordningen.

¹⁴⁷ 5 och 5 a §§ lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

¹⁴⁸ 13 kap. 6 § 2 st. RF.

17.8.3 Mot Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol

Region Jämtland Härjedalen ska på begäran lämna uppgifter som avser en namngiven person (till exempel i form av journalkopior) till Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken, dvs. sjukpenning, pension och liknande.¹⁴⁹ Då Försäkringskassan remitterar patient till läkare för ett sakkunnigutlåtande gäller samma skyldighet, men i denna speciella situation bör patienten särskilt informeras om skyldigheten.

17.8.4 Vid prövning att avskilja enskild från högskoleutbildning/polisprogrammet

Hälso- och sjukvården ska lämna uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om avskiljande av denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.¹⁵⁰ Det kan t.ex. vara uppgifter om psykisk sjukdom, missbruk, rehabilitering eller medicinering.

17.8.5 Mot Arbetsmiljöverket

Läkare ska anmäla sjukdomar till Arbetsmiljöverket, som kan ha samband med arbete och är av intresse från arbetsmiljösynpunkt. Läkaren ska även lämna upplysningar och biträde.¹⁵¹

17.8.6 Mot Skatteverket

Hälso- och sjukvården ska på begäran lämna uppgift till Skatteverket om att viss person (liksom person som inte kan namnges men t.ex. kan beskrivas utseendemässigt) befinner sig på sjukvårdsinrättningen, när frågan ställs.¹⁵² Det gäller alltså enbart frågor om personen befinner sig där eller inte. Skyldigheten är helt oberoende av varför Skatteverket begär uppgiften. Skyldigheten omfattar även fall där patient inte tillåter att uppgiften lämnas ut. Begärs uppgiften per telefon, ska utlämnandet ske efter återuppringning via den berörda myndighetens växel.

Region Jämtland Härjedalen ska på begäran lämna uppgifter som avser en namngiven person (till exempel i form av journalkopior) till Skatteverket när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken, dvs. sjukpenning, pension och liknande.¹⁵³

17.8.7 Mot Kronofogdemyndigheten

Hälso- och sjukvården ska på begäran lämna uppgift till Kronofogdemyndigheten om att viss person (liksom person som inte kan namnges men t.ex. kan beskrivas utseendemässigt) befinner sig på sjukvårdsinrättningen, när frågan ställs.¹⁵⁴ Det gäller alltså enbart frågor om personen befinner sig där eller inte. Skyldigheten är helt oberoende av varför

¹⁴⁹ 110 kap. 31 § SFB.

¹⁵⁰ 6 kap. 15 § 5 p. PSL.

¹⁵¹ 2 § 3 st. arbetsmiljöförordningen.

¹⁵² 6 kap. 15 § 1 p. PSL.

¹⁵³ 110 kap. 31 § SFB.

¹⁵⁴ 6 kap. 15 § 1 p. PSL.

Kronofogdemyndigheten begär uppgiften. Skyldigheten omfattar även fall där patient inte tillåter att uppgiften lämnas ut. Begärs uppgiften per telefon, ska utlämnandet ske efter återuppringning via den berörda myndighetens växel.

17.8.8 I samband med rättsmedicinsk undersökning

Hälso- och sjukvården ska lämna uppgifter som behövs till den som skall utföra en rättsmedicinsk undersökning.¹⁵⁵ Det gör det möjligt för rättsläkarstationerna att få tillgång till äldre journaler, som kan behövas vid en rättsmedicinsk undersökning. Någon begränsning i uppgiftsskyldigheten finns inte.

17.8.8.1 UTFÄRDANDE AV RÄTTSINTYG

Hälso- och sjukvården ska lämna ut sådana uppgifter som begärs av Rättsmedicinalverket för utfärdande av rättsintyg vid misstanke om vissa brott.¹⁵⁶ Brotten som avses är

- misstanke om brott där straffpåföljden är lägst fängelse i ett år,
- misstanke om försök till brott där straffpåföljden är lägst fängelse i två år,
- misstanke om försök till brott vid överföring av allmänfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen och där straffpåföljden är lägst fängelse i ett år, eller
- misstanke om vålds-, frids- eller sexualbrott. Se avsnitt 13.3.4.1 för mer information om de typen av brott.

17.8.9 När utlännning åberopar intyg

En utlännning i ett ärende enligt utlänningslagen kan åberopa ett intyg om sin psykiska eller fysiska hälsa. Den domstol eller myndighet som handlägger ärendet kan begära upplysningar från hälso- och sjukvården. Det innebär bland annat att förtroendeläkare i utlänningsärenden ges möjlighet att ta del av sjukhusjournaler etc., om utlännningen åberopar läkarintyg för att få stanna i Sverige.¹⁵⁷

17.8.10 Mot Kriminalvården

Hälso- och sjukvården ska underrätta chefen för kriminalvårdsanstalten (gäller även häktet), om en intagen lider av en allmänfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen. Det behöver dock inte göras om det inte finns någon risk för smittspridning.¹⁵⁸ Hälso- och sjukvården ska underrätta chefen för kriminalvårdsanstalten (gäller även häktet), om det finns risk att en intagen kan komma att allvarligt skada sig själv. Uppgifter som kan lämnas gäller den intagnes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden som behövs för att förebygga att den intagne utför en självskadande handling.¹⁵⁹

17.8.11 Mot domstol i ärenden om förordnande av god man/förvaltare

Hälso- och sjukvården ska lämna uppgifter till domstol som kan vara av betydelse i ärenden om förordnande av god man eller förvaltare.¹⁶⁰

¹⁵⁵ 6 kap. 15 § 3 p. PSL.

¹⁵⁶ 7 § lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott.

¹⁵⁷ 17 kap. 2 § utlänningslagen.

¹⁵⁸ 28 § fängelseförordningen (2010:2010).

¹⁵⁹ 29 § fängelseförordningen (2010:2010).

¹⁶⁰ 11 kap. 16 § FB.

17.8.12 För uppgift som förs in i olika register

Hälso- och sjukvården ska lämna ut lämna uppgifter enligt:

- lagen (1998:543) om hälsodataregister,
- förordningen (2001:707) om patientregister hos Socialstyrelsen,
- förordningen (2001:708) om medicinskt födelseregister hos Socialstyrelsen,
- förordningen (2001:709) om cancerregister hos Socialstyrelsen och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens cancerregister (HSLF-FS 2016:7),
- läkemedelsförordningen (2006:272) och
- lagen (2012:453) om register över nationella vaccinationsprogram.

17.8.13 Mot läkare som utfärdar § 7-läkarintyg

Domstol kan utse en läkare som ska utfärda ett läkarintyg (så kallad § 7-läkarintyg) om en brottsmisstänkt. Hälso- och sjukvården ska vid begäran lämna ut sådana uppgifter om en misstänkt som behövs för att kunna utfärda det läkarintyget.¹⁶¹

17.9 Mot vissa enskilda personer

I det här avsnittet behandlas när sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut till enskilda personer i vissa fall.

17.9.1 Insemination och befruktning utanför kroppen

En person som har tillkommit genom insemination eller genom befruktning utanför kroppen, har rätt att ta del av de uppgifter om donatorn som antecknats i sjukhusets särskilda journal, så länge personen har uppnått tillräcklig mognad.¹⁶² Om en sådan person skriftligen begär att uppgifter om hen förs in i donatorns särskilda journal, ska det göras om hen uppnått tillräcklig mognad. Denne har även rätt att ta del av uppgifter som avser andra personer som tillkommit genom insemination/befruktning utanför kroppen av samma donator.¹⁶³

17.9.2 Underrätta målsägande och åklagare vid hivinfektion/allvarlig blodsmitta i samband med misstanke om brott

En läkare kan genomföra undersökning gällande hivinfektion eller annan allvarlig blodsmitta, om personen är skäligen misstänkt för sexualbrott eller andra brott.¹⁶⁴ Annan allvarlig blodsmitta syftar på hepatit B och C. Läkaren som har genomfört undersökningen, ska underrätta målsäganden och åklagaren om resultatet av undersökningen. Underrättelsen ska meddelas vid ett personligt möte med målsäganden, om det inte föreligger några hinder.¹⁶⁵

¹⁶¹ 8 § lagen om särskild personutredning i brottmål, m.m. och 4 § SOSFS 2009:12.

¹⁶² 6 kap. 5 § och 7 kap. 7 § lagen om genetisk integritet.

¹⁶³ 6 kap. 5 a § och 7 kap. 7 a § lagen om genetisk integritet.

¹⁶⁴ 1 § lagen (1988:1473) om undersökning beträffande vissa smittsamma sjukdomar i brottmål.

¹⁶⁵ 1 § förordning (2004:260) om undersökning beträffande vissa smittsamma sjukdomar i brottmål.

17.9.3 Mot närstående

En patient ska få information om sitt hälsotillstånd, undersöknings-, vård- och behandlingsmetoder.¹⁶⁶ Det finns situationer då sådan information i stället kan lämnas till en närstående (definitionen av närstående behandlas under avsnitt **6.4.1 Enskilds personliga förhållanden och närstående**). Det kan vara om patienten själv inte kan ta emot informationen, på grund av till exempel medvetlöshet eller demens.¹⁶⁷ Det får dock enbart vara sådana uppgifter som patienten själv hade kunnat få del av om han varit i stånd till detta.¹⁶⁸ Om sekretess gäller mot patienten själv, får sådana uppgifter inte lämnas ut till en närstående (se avsnitt **16.4.7 Patienten själv**).

17.10 Offentliga beslut inom hälso- och sjukvården

- Beslut som avser en frihetsberövande åtgärd i ärenden om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller rättspsykiatrisk vård (LRV) är offentliga.¹⁶⁹ Beslut fattas av de allmänna förvaltningsdomstolarna (med förvaltningsrätt som första instans). Exempel på sådana beslut är intagning för tvångsvård, fortsatt tvångsvård, utskrivning, tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område och återkallande av sådant beslut. Undantaget från sekretess gäller även de skäl som intagits i beslutet, men däremot inte för uppgifter i de bakomliggande handlingarna.
- Beslut som avser en frihetsberövande åtgärd i ärenden om allmänfarliga sjukdomar enligt smittskyddslagen är offentliga.¹⁷⁰ Beslut som berörs är isolering och tillfällig isolering. Utöver beslut om att någon ska isoleras omfattar också beslut om isoleringens upphörande, tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område och inskränkningar i den isolerades rättigheter.
- Beslut i ärenden om klagomål mot hälso- och sjukvården eller dess personal är offentliga.¹⁷¹
- Beslut om att omhänderta eller återlämna en patientjournal är offentliga.¹⁷²

18 Sekretess för särskilt känsliga uppgifter

Särskilt känsliga uppgifter kan vara sekretessbelagda oavsett i vilken handling de förekommer, om det finns risk för betydande eller allvarligt men eller hot och våld.

18.1 Hälsa och sexualliv

Sekretess gäller för uppgift som rör en enskilds hälsa eller sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande uppgift,

¹⁶⁶ 3 kap. 1 § patientlagen.

¹⁶⁷ 3 kap. 4 § patientlagen.

¹⁶⁸ 3 kap. 5 § patientlagen.

¹⁶⁹ 25 kap. 10 § 1 p. OSL.

¹⁷⁰ 25 kap. 10 § 2 p. OSL.

¹⁷¹ 25 kap. 10 § 3 p. OSL.

¹⁷² 25 kap. 10 § 4 p. OSL.

om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs.¹⁷³

18.2 Förföljda personer, adress och telefon m.m.

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt, den enskildes telefonnummer, e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med denne samt för motsvarande uppgifter om den enskildes anhöriga, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs.¹⁷⁴

Sekretess gäller för uppgift om kopplingen mellan fingerade personuppgifter som en enskild har medgivande att använda enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter och den enskildes verkliga personuppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.¹⁷⁵

18.3 Skyddad folkbokföring

Sekretess gäller i mål eller ärende vid domstol eller annan myndighet där en part har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) för uppgift som lämnar upplysning om var den parten bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men. Detsamma gäller om uppgiften tillsammans med annan uppgift i målet eller ärendet bidrar till sådan upplysning.¹⁷⁶

För mer information om skyddade folkbokföring, fingerade personuppgifter m.m. se regel *Hantering av skyddade personuppgifter för patienter* och *Regel för hantering av skyddade personuppgifter för arbetstagare inom Region Jämtland Härjedalen*.

18.4 Undantag från meddelarfrihet

Ingen meddelarfrihet gäller för uppgifter om hälsa och sexualliv, förföljda personer eller skyddad folkbokföring. Med meddelarfrihet menas den grundlagsskyddade huvudregeln om varje medborgares rätt att lämna vilka uppgifter som helst för publicering i massmedia.¹⁷⁷

¹⁷³ 21 kap. 1 § OSL

¹⁷⁴ 21 kap. 3 § OSL.

¹⁷⁵ 21 kap. 3 § OSL.

¹⁷⁶ 21 kap. 3a § OSL.

¹⁷⁷ 21 kap. 8 § OSL.

19 Några termer och begrepp

Här nedan förklaras några termer som är mer eller mindre vanligt förekommande inom hälso- och sjukvården

19.1 Rättslig handlingsförmåga

Med rättslig handlingsförmåga avses en persons förmåga att med rättsligt bindande verkan själv ge till exempel samtycke i en fullmakt att särskilda uppgifter lämnas ut.

19.2 Sakkunnig

En person som på anmodan av till exempel domstol eller Försäkringskassan eller på begäran av privatperson, lämnar utlåtande i en fråga, vars bedömning kräver särskild fackkunskap (jfr 40 kap. rättegångsbalken).

19.3 Utlåtanden och intyg

Begreppen utlåtande respektive intyg används numera ofta synonymt. Ibland rör det sig endast om intygandet av ett visst sakförhållande, ibland behövs en analys av olika förhållanden, tolkningar eller bedömningar av dessa och förslag på åtgärder.

Se exempel på skyldighet att utfärda utlåtanden och intyg i 6 kap. 9 § PSL och 3 kap. 16 § PDL. I SOSFS 2005:29 och, SOSFS 2009:12 finns reglering kring kompetens och formkrav avseende olika typer av utlåtanden och intyg. Se även Meddelandeblad, jan. 2006. Region Jämtland Härjedalen har en prislista för Intyg och utlåtande samt åtgärder utan samband med sjukdom eller skada (se *Avgiftshandboken Region Jämtland Härjedalen*).

19.4 Vittne

Blir man tillfrågad inför en rättegång av t.ex. ett ombud om man kan vittna har man möjlighet att avböja. En formell begäran om vittnesmål kan trots detta komma att framställas av åklagare i brottmål, av part i tvistemål eller av vårdnadshavare i vårdnadsmål. Det är domstolen som i sista hand beslutar vem som ska kallas som vittne till en rättegång.

Allmän vittnesplikt

Om en domstol beslutar att man kallas som vittne till rättegång, är man skyldig att infinna sig hos domstolen. Domstolen skickar vanligen ut kallelsen med delgivningskvitto som ska undertecknas och returneras. Man riskerar att få betala vite (böter) om man inte infinns. Arbetet eller semester räknas inte som giltig ursäkt för att slippa vittna. Även om man har skyldighet att infinna sig i domstol, får hälso- och sjukvårdspersonal endast svara på frågor om det är medgivet i lag eller om samtycke lämnats av den till vars förmån tystnadsplikten gäller.

Brottmål

I ett brottmål kan hälso- och sjukvårdspersonal endast vittna om någon av de sekretessbrytande bestämmelserna är tillämpliga (se under avsnitt **17.3 Mot polisen/åklagarmyndigheten**) eller om den eller de som sekretessen är till för att

skydda samtycker till det (till exempel målsäganden/brottsoffret eller den tilltalade för brottet).

Vårdnadstvister

Vid vårdnadstvister (vårdnadsmål) är det vanligen den ena föräldern som begär att hälso- och sjukvårdspersonal ska vittna. För denna typ av mål finns inga särskilda sekretessbrytande regler. Om föräldrarna har gemensam/delad vårdnad om barnet, krävs i regel ett samtycke från båda föräldrarna för att den lagstadgade tystnadsplikten ska få brytas. Beroende på ålder och mognadsgrad kan det krävas ett samtycke från den unge själv. Det kan uppkomma många olika situationer, till exempel att barnet/den unge och den förälder som inte är vårdnadshavare vill att personal ska vittna, medan den förälder som är ensam vårdnadshavare motsätter sig detta. Kontakta regionjurist för juridisk rådgivning när denna typ av frågor uppstår.

Den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § SoL har också vittnesplikt i vissa mål, se avsnitt 17.2.2. För mer information om att vittna, se Sveriges domstolars hemsida (www.domstol.se) eller Åklagarmyndighetens hemsida (www.aklagare.se).

19.5 Målsägande

Anställd i hälso- och sjukvården får såsom målsägande (den mot vilken ett brott blivit begånget eller därvid lidit skada) svara på frågor från polis, åklagare och domstol, om allt som berör själva händelseförloppet/brottet.

Bilaga 1 Exempel på formellt och överklagbart avslagsbeslut inom hälso- och sjukvården

Ärendebeskrivning

Förslag på beskrivning av ärendet:

Du har inkommit med begäran den **DATUM** om att få ta del av **NAMNS** patientjournal.

Du ska sedan motivera varför den sökande inte kan få ta del av uppgifterna. En hänvisning ska också göras till den aktuella bestämmelsen. Inom hälso- och sjukvården är det 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslag på motivering:

Enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Om uppgifter lämnas ut om **NAMN** kan **HON/HAN** eller **HENNES/HANS** närstående lida men. Uppgifterna omfattas därmed av sekretess. Därför avslås din begäran.

Beslut

Begäran avslås.
I tjänsten

N.N
Regionstabschef

Bilaga: Hur man överklagar

Bilaga 2 Exempel på formellt och överklagbart avslagsbeslut inom upphandling

Ärendebeskrivning

Förslag på beskrivning av ärendet:

Du har inkommit med begäran den **DATUM** om att få ta del av anbudshandlingarna från **LEVERANTÖR** i upphandlingen av **TJÄNST/VARA**.

LEVERANTÖR har uppgett att **BILAGA X** innehåller företagshemligheter.

Du ska sedan motivera varför den sökande inte kan få ta del av uppgifterna. En hänvisning ska också göras till den aktuella bestämmelsen. Inom upphandling är det 31 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslag på motivering:

Enligt 31 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden när denne har trätt i affärsförbindelse med en myndighet, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

Företagshemligheter är sådana uppgifter som kan leda till att en anbudsgivare lider skada om de lämnas ut. Det är dock upp till varje anbudsgivare att motivera varför en särskild uppgift leder till att anbudsgivaren lider skada vid ett utlämnande. **ANBUDSGIVARE** har uppgett **BESKRIV VAD ANBUDSGIVAREN UPPGETT**.

Ett utlämnande skulle således kunna leda till att ANBUDSGIVARE lider skada. Uppgifterna omfattas därmed av sekretess. Därför avslås begäran.

Beslut

Begäran avslås.
I tjänsten

N.N
Regionstabschef

Bilaga: Hur man överklagar

Bilaga 3 Exempel på formellt och överklagbart avslagsbeslut inom alla områden

Ärendebeskrivning

Förslag på beskrivning av ärendet:

Du har inkommit med begäran den **DATUM** om att få ta del av **HANDLING**.

Du ska sedan motivera varför den sökande inte kan få ta del av uppgifterna. En hänvisning ska också göras till den aktuella bestämmelsen. Följande bestämmelser gäller inom offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för uppgift om

- finansiering och stöd är det 30 kap. 27 §,
- för uppgift som utgör försvarssekretess är det 15 kap. 2 §,
- för uppgift inom risk- och sårbarhetsanalys är det 18 kap. 13 §,
- för uppgift inom personalärenden är det 39 kap. X § (paragrafen styr vilka uppgifter som efterfrågas).

Förslag på motivering:

Enligt **X** kap. **X** § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess för uppgift om **ANGE VAD**, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider **MEN/SKADA** om uppgiften röjs.

Om uppgifter lämnas ut om **NAMN** kan **HON/HAN** eller **HENNES/HANS** närstående lida **MEN/SKADA**. Uppgifterna omfattas därmed av sekretess. Därför avslås din begäran.

Beslut

Begäran avslås.
I tjänsten

N.N
Regionstabschef

Bilaga: Hur man överklagar

Bilaga 4 Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Kammarrätten i Sundsvall.

Överklagandet ska göras skriftligt. Skrivelsen ska ställas till Kammarrätten i Sundsvall men den ska skickas/lämnas till:

Region Jämtland Härjedalen
Samordningskansliet
Box 654
831 27 Östersund

För att överklagandet ska prövas måste det ha kommit in senast inom tre veckor från den dag du tog del av det beslut som överklagas. Av överklagandet ska framgå vem som överklagar och dennes adress och gärna telefonnummer. Tala om vilket beslut som överklagas genom att ange till exempel diarienummer, beslutsfattare och datum för beslutet.

- Ange också varför beslutet anses oriktigt och vilken ändring som begärs.
- Om andra handlingar åberopas till stöd för överklagandet bifogas även dessa.
- Ett överklagande som kommit in i rätt tid sänds vidare till kammarrätten om myndigheten inte själv ändrar beslutet på det sätt som begärs i överklagandet.